

ja joka kirkonkallion kuppelle asti ko-
hona n. 4 m. vaihtelee goeupinnasta.

126
8821
4141
2

Stenbergin Masku

Tämä muinaislinna sijaitsee n. 7 km:n päässä
 Huontalan kaupungista pohjoiseen jonne Maskun-
 joen varrella, n. 2 km. pohjoispuolella joen laskua
 n. k. Lemun lahteen. Mainittu joki, joka suurim-
 malla osalla juoksuun kulkee lounaiseen suun-
 taan ohi Maskun vanhan kirkon ja luostoripa-
 kastaan tunnetun Karinkylän, kääntyy noin
 km:n päässä askenmuinilusta kylästä luoteeseen,
 jota kunnasta se kalleen koko loppumatkallaan kuu-
 raan, virtaa kauttaaltaan laji viljavien heu-
 tujen, joiden asutus ja kulturi on ikivanha. Jo-
 kivikaudelta saakka ja laji myöhempään, eli
 historiallisen ajanjaksojen on asutus yksilö-
 löydöistä ja kiinteistä kanta- ja asuinpaikoista päät-
 lään erittäin josta yläjuoksulla ollut laaja ja histo-
 riallisella ajalla on se piloja, joka joen suu-
 susimaisia, joiden esiintymistä asiakirjat mainit-
 sevat.² Stenbergin (Lähtimillä) vanhemman kiin-
 aikaisemmin on joki riittävästi ollut sekä
 kolarika sitä isommillakin aluksilla kul-
 jettava ja sen ^{suojien} suojien suojien, josta kor-
 keimmat kunnat ja kalliit ovat saaneet
 kohonut. Näyttävää siltä ^{kun.} että koko ranta-
 osa Maskun niemellä olisi aikaisempaa saaris-
 toa. Taipaleen niemi, joka on n. 3 km päässä
 Stenbergasta ja Maskunjoesta lounaaseen,
 mainitaan 1230-luvulla nimenomaan
 saareksi³ ja vedensuojareimia, ainakin
 suurimaksi osaksi, ovat lähien aikojen
 epäilyksiä alleet myös ne kunnat,
 joilla Stenbergin lähimmät maapurit
 Odonsaari lounaasta ja Lellainen (mai-
 nitaan ja 1398),⁴ Nikkara ja Kellonon ^{Stenbergin} sijaitse

† (maininta j. 1376)
 † Mustakirja, s. 157.

† Ort. Aulis S. Hakman: Esihis-
 torialliset löydöt, Suomen kartas-
 to 1910; karttalahti nro 49 50 ja 51.
 Vrt. myös H. Appelgren Suomen muinaislin-
 nat s. 52.

2 Maskun pilojia mainitaan
 jo 1230-luvulla, kts. Mustakir-
 ja siv. 5 ja 6.

isoyden kartta
 Njorungin kts. 1873.
 Z. E. J. Eliass
 v. 1873
 Kopioitu vuosikirjasta

3 Mustakirja, s. 6.

4 R. M. U. A. 473

tein arvelunsa jätkeet kiinteiksi puuttevat,
 mutta jo varhaisessa historiallisessa ajalla
 mainitaan läänin viljellyt alueita ja maan-
 tiloja, ^{muten} josta (Stenbergaa, Taipale, noin 3
 km päässä Stenbergasta lounaiseen (maini-
 taan 1230-luvulla),¹ Lelainen (mainitaan
 1348)², n. puolen km siitä etelään, Njorsyää
 n. 1 1/2 km päässä ^{siitä} läntiseen (mainitaan 1348),³ Tiivai-
 nen 1,5 km viivessä mainitusta Poituseen (mai-
 nitaan 1398)⁴
 n. 1,5 km päässä Stenbergasta
 itään (mainitaan 1440)⁵ ja Keijunpääki Roman
 verraan viimeksi mainitusta pohjoiseen (mainitaan
 v. 1376).⁶ Njorsyään on joki vaha-päätäinen, ju-
 roa muistuttava ja paimonittain tiheään ruo-
 ikon mildoi koronnan sulhema ja ^{Stenbergaa} Pentu
 on Nyrjäistä.

¹ Mustakirja, s. 6
² H. M. U., s. 473
³ Pro. Kaudt. II, s. 125
⁴ Mustakirja s. 157.

Voivaltamme ymmärtää kiinan esiin-
 tynnein läänin on meidän tuotava ^{hollans} selmays
 sen ^{pan} kauhempana topografiana. Jo silmitys
 läänin ^{sendun} ^(morkensuhtita ulaisaajan) tiittämaan karttaan otolla luon-
 nonkulttuurien läänin vauhempiina aisoina
 ollen koronnan koronluiset kiin nyrjäin.
 Nyrjäinon koultaaltaan kiinteä Maanun
 nimen on ollut osaksi veden yryjävoimaa
 saarista osaksi ovat meren lähdel pistäy-
 tyneet siihen Nyrjälle janoen sen useam-
 massi niemessä. Lisäksi voimme vauhem-
 piin karttojen ja historiallisen lähteiden
 nojalla otolla maastumisen saavutta-
 neen nyrjäinon arsteensa uusta nyrjäinon
 historiallisella ajalla. Taipaleen nyrjäis-
 lä nientä ^{sanollaan} ^{mitatytin} (ylempänä maastumista kii-
 kirjasta nimenomaan saureksi ja etä-
 si ole ollut ainoa läänin piti vry, toivistaena

(kartta)

Sen poljoispuolella olevan Oheusaaren (ny-
 kyään Carvelan luona) nimi. Vielä v. 1690,
 jolloin Opf Mörz teki karttansa
 Oheusaaren tiluksista, josta meren lahti siinä
 nykyään Taipaleen ja Oheusaaren välillä
 että ainoastaan n. 1 km leveyden alava
 kausas sen siihen yhdisti. Tästä Oheu-
 saaren ja Magnus Bergmanin v. 1708 teke-
 mässä Lelkkaisten kartasta nähdään edelleen
 että sen notkon, joka nyt ^{on} Oheusaaren
 ja sen kummunkseen välillä, niissä Lel-
 kkaisten, Nikkarilan ja Kellkaisten talot
 sijaitsevat, silloin vielä jaettiin ~~sestä~~ ete-
 lästä jirstäytyä merenlahti niiltä
 Lelkkaisten talon kohdalle taakse. Tätä
 kohta nimittiä Bergman kartassaan
 "Ricke Raunassa" nimi, joka ~~selvätti~~ tal-
 tua lahden ^{akaisemman} ~~ollleen~~ ^{"Rikkeimän"} ~~niiden~~
 ja purtantuneen poljoispuolelle. Täällä taas
 on Maskunjoen alava ~~laakso~~ laakso, joka
 jaettiin Johan ^{He} Weirkin v. 1730 tekemässä
 Stenbergan kartasta vielä kokon aikaa
 oli tani ^{ja kaislikkoista} ~~laakso~~ ^{laakso} ~~niiltä~~
 Stenbergan ^{laakso} ~~asti~~. Mutta Oheusaari oli jäs
 vielä silloin siihen määrin veden yu-
 päröimä, että ainoastaan kapea kausas
 Lelkkaisten kohdalla sen liitti maantareeseen.
 Mutta Maskun jokiosmaa ^{nykyään} on meri-
 aikaisemmin jirstäytyä vieläkin ny-
 vään ~~siinä~~ ^{siinä} ~~laakso~~ ^{laakso}. Stenbergan itäpuolelta
 purien, Tironisten, Malhola, Ristimäen ja Ka-
 rinhyän tiluskartoista ^{kuusi} ~~saadaan~~ ^{saadaan}
 ta jiltäin kartasta havaitaan että koko jokiosmaa
 so aina Ristimäen ja Karinhyän taakse

Täällä vielä luvun päivänä elää tran-
 satta muista tästä rauhasta
 ja että ~~niitä~~ ^{niitä} ~~on~~ ^{on} ~~voitu~~ ^{voitu} ~~laisilla~~
 kullua Stenbergan asti. ~~Tässä~~
 kaan että Oheusaaren ja Lel-
 kkaisten hallioiden välillä oli
 rauhan poikki pingvillä rau-
 taviljat ostamaan vihollisla-
 vojen päätyä limalle asti.
 Rautareunat ~~saatetaan~~ ^{vi-}
~~ruusaitoihin~~ ^{asti} ~~niiden~~ ^{niiden}
 onainitujen ~~vuorien~~ ^{kyllä}
 nä. Vrt. Suom. Muinaismuisto-
 yhdistyksen ~~Stikakaustikirja III,~~
 s. 98.

vat! Niinpä luultavasti kuu:n päässä Sten-
 bergista pohjoiseen on Ajosuon kuu-
nas (Ajosuon tila mainitaan v. 1398)²⁾ jota
 siinäkin nähtävästi oleeen, ellei tauttansa, niin
 ainakin muuta, jonka korkeammalla itäosalla
 ovat Stenbergin lähkeisimmät itäiset maapolut
Malho, Kymysmäki (mainitaan v. 1840, jälkimmäinen 1376)³⁾ su. 4
 Tämä nykyisistä erovat kuomion suhteet
selvittävät niiksi perhe olaiset merentä-
tautit ovat vanha varhaisella historialli-
sella ajalla hiinteään asutukseen otetut,
viäläsin on loma asutus Stomaalla pahe-
veden vähittäisestä pakeneemisesta, jota
erittäin Lemun lahden perällä ovat siinä
Markun, Valpperin ja Niirijoen joet, joka viime ajoina niillekin
lasket kolme jokoa vuorittain kuomiseen
maalisiseen jouduuttaneet. Erittäin Nit erit-
täen Markun joen nykyiseen lutee, on se
alavaa tasankoa, jonka vesijätö kuomun vi-
läsin on silmiin pistävä, ja sen rannat ovat Hyrt kuu, Siv.)
Stenbergin lanoilta länne, Belin niity-
jä, joita voimaperäisempi viljelys vi-
läsin ole ennättänyt kuviksi kohottaa.
Itse joki on nykyään vähäpätäinen, pu-
roa muistuttava, ja paikoittain lutee
sen länne ruoikko niille kokonaan.
Limma on peisunut pienuella ypsiinai-
nen kallioilla, joen oikealla eli itäläisellä
rannalla. Nykyään on Limma eli "Limma
vuori" kuten Nit teho kartoissa olla kan-
nan suussa siunilään, n. 60 m. päässä joen
ta, jossa länne kohottaa on pitkin toikka ja
vahvan toista metriä jokiveden pinnasta
kohottava saari. Limma joen oikealla
ranta on nykyään loma länne, josta
siinä länne pistävä eräs pienu kallio

1 Kansanterveys kertoo vielä Oden-
 saara ja Länneisten välisestä paikasta
 tu länne toilla kuikka kehi niitä niitä länne
 esitetiin Stenbergin länne länne länne länne
 jotta ollut jännitetyt länne länne länne
 vuoren välillä. Vrt. länne länne länne länne

1 Markun ja Niirijoen joihin
 halki virtaava "Nousten" eli
 Valpperinjoen keskivälillä
 2 H. M. U. s. 473.

3 Drv. Handl. II, s. 125; Mustakirja s. 157

Maanmittauslaitoksen
 Vrt. Markun ja Niirijoen kirkko-
 kunnan kalle erittäin painetta
 jotta niitä länne länne länne
 ylläpidettävänä asutona.

Ov. Maanmittausk. kartta.
 laskee länne Stenbergin joen länne
 länne länne länne länne
 Valpperinjoen suun, kohta

vielä 1800 vaiheilla oli valista näyttö, entis-
 lä lakoupuotyä, joka vieläkin on jukama-
 kanta yltäisnuala! Sama suurenalaksi on
~~kuukaut~~ Aqualle etelään ^(min) jain Lereais-
 lan-kelkkoisten yläuon ilämuolalle yltä-
 nualla. Kuuminkaan & Taijaleen ja Maan-
 jään väliseen Sutar-^{suupissa} aukko ^(meren) suuniseen
 kalteen ^{(Minnikään rivaonin su. su. Rjosen}
^{itoujaon)} jään kartasta vlla 1803, että Lemun kalde-
 nera, johon Kirvijoki ja Valjperin joki
 kaituisesta ja polyjivista karkovat silloin
 vielä ulottui Rjosenjään kallioihin
 Naakka!

Stäun. me siis että seudulla vielä suyp-
 häisellä uudella ajalla oli kokonaan kaitel-
 lainen muoto kuin suypään ja vain me
 jiltä varmuus että meren ranta viiva
 historiallisen ajan alulla vieläkin lorken.
 niin seurasi yläuonjojen rajoja. Nämä ma-
 tunistajat ^{etihistoriallisen} ~~elätkävät~~ siis ei sinovastaan
 kiinteän ^{asutuksen} ~~asutuksen~~ ^{seudun merkityksen} ~~seudun~~ Stauberjan
 seudulla vaan suypäihin ^{(vanhan ja taajan pesä-}
 maan-asutuksen ranta-seutuna.

Maanjoen rumpuolen siis vielä his-
 toriallisena aikana muodostaman jiltkän
 ja Napsan suurenalaliden pohjoisrannalla,
 kaliden muodostaman Napsan talusen-
 tuulla ja Pohdalla, jossa etelästä-tuleva
 Ristkeränna yltäyi tähän kalteen, ali
 Stauberjan liima pienuella yppinäisel-
 lä Nalialla, joka sekä kartoissa että kan-
 nan Nussa naukaa Liinavuoren suunta
 ja joka suypään on u. 60 su päässä joen
 vesirajasta.

† Heli Stauberjan Napsan
 puolella alleen Napsan talusen-
 naukka jatkui siis kalte etelään
 jain kytäristyvänä siitä vielä
 u. 3 km sidamunni ja oli
 noin 0,5 - 1 km. levyinen.
 Huomattuna siitä pistäytyi

† Minni Z. Erälinsan v. 1799 jän-
 kinnassa Kerkhoitten ja Nikkar-
 lou kartasta.

† Ne kartat jotka valaisivat
 kaiman seudun entisiä suon-
 nouksia ovat seuraavat:
 Maskun kihlakunnan kartta, tehty
 Maanmittauksen ylikhallituksen
 v. 1907-1908 ja painoslo julkaisui; My-
 nämäen kihlakunnan kartta, teh-
 ty Maanmittauksen ylikhallituksen
 v. 1887, Maskun pitäjän kartta, teh-
 nyt v. 1845 Brot Erik Mallen, kartat
 Stauberjan tilasta, tehnyt v. 1730 Johan
 Wetterbik, Ohensaaen (Odensåker) 1690
 Odensåker 1799) kartasta, tehnyt
 v. 1690 Olof Mott, Lellaisten tilasta
 tehnyt v. 1708 Magnus Berg-
 man Kelkkoisten ja Nikkarlan
 tilasta, tehnyt v. 1799 Zach. Ege-
 lius, Mallon ja Tuosten tilasta,
 mitannut v. 1759 J. Strömberg, Nika-
 Luodanvooren, Piskimäen ja Kärvi-
 nylän maista (vahtimainit), mitannut
 v. 1778 J. Strömberg, kaikki Maan-
 mittauksen ylikhallituksen ar-
 kistossa.

Historiivisia tietoja Stenbergin liinasta
 ei ole. Sitä edes viivatetaan kertaa historiassa.
 Niissä lähteissä mainita. Stenbergin tilasta on sen
 sijaan säilyneet eräitä tietoja, jotka voivat lii-
 nassakin historias valaista ja joita sen vuoksi
 on useasti oltu tässä mainittuina.

Päättäenään perustaa uuden kirkkolalais-
 luostarin Suomeen määräsi valtakunnan
 neuvosto perustuskirjessään 28 päivänä
 eloku. 1438 tässä luostariin Stenbergin
 kunnissaan bartanou Mathussa kaikkiin
 siihen kuuluvien talojen ja tiluksien.
 Myöhemmin annetuista kirjelmistä, joihin löydetään
 kalajoitus luostariin vahvistetaan (3/5 1440, 14/10
 1440, 7/10 1441 ja 23/6 1458), selviää lähemmin
 Eik Stenbergin tiluksien laajuus. Siihen
 kuului paitsi päälilaa, Monaman saari, 5 taloa
 Karimylässä, jonka viidennen talon maalla myytiin
 (v. 1440) "kaksi luostari", Malhon, Leläisten ja Njosen-
 jään (mossun) talot, sekä puolet Tinnasta
 (yhtäosa Vanhkalusta) (yhtäosa) Kaikki Mathussa. Lisäksi kuului siihen
 Ruusissa (Luommonmaan saarella) 1 tala Heijji-
 nissa, yksi kirkkila ja 4 taloa Viialassa, Py-
 mällylässä Kuivaisten saari siihen kuuluvien
 viemien, Piikkiossa Kuttalan ja Pyölin
 talot, sekä 3 taloa Ainalassa (aynala) sekä
 lisäksi yksi tala, joka maksoi veroa 20 aj-
 ria, sekä Paraisissa Tammou (thammou)
 saari. Kartaus ei siis ollut vähäinen, koska si-
 hen kuului kolmottasymmentä taloa paitsi maini-
 ta tiluksia, joista kolme olivat vuokralla lam-
 puotteina ja kolme maksoivat päälilaa veroa
 ja joista ainakin muutamot olivat jo vanhemmista
 saakka (affalder) päälilaa alustalaisia olleet.

T. G. Leimberg De finska
 klosterens historia (Skriptor
 utgiva af Svenska Literatur-
 sällskapet i Finland XIV) s. 410 ym.
 näitä viitatuja lähteitä.

vrt. Leimberg. De finska kl. hist. s. 344

Pro. Numot. II s. 125-6, I s. 15-
 VII, s. 89 ja 27, IV, s. 64.

Ilse pääkartonan alkeiden ulottuvaisuudesta
 merelle jain koossuun liitän muutamista
 paikankuntalaisten todistuksista v. 1457, että
 ne ulottuivat Lemmen lahdelle paasta ja että osa
 tätä lahteaikin, nim. se mikä oli Matias jaain,
 Pihlajaniemen ja Karvingon viereen vank-
 jon rajapaikkojen ^{itän} puolella, oli Steubergaan
 kuulua.

I. Arv. Handl. IV, 115-17.

Edelleen koossuun ylempänä viainiteistä
 lahjoituskirjeistä liitän, että Steubergaan
 tilan oli kuningatar Margareta ottanut krun-
 nulle Turun linnavouti Jaakko Abrahamin-
 poika Diemin jälkeen perustuen lasso'na. T
 tästä siihen päätökseen, jonka vallakunnan
 neuvosto luki Nyköpungissa Lokua Nyppkuula
 1396 ja joka m. m. sisälsi, että kaimpi kuningas
 Albrechtin aikana krunnulta tavalla tai laisella
 luovutetut tilat olivat jälleen krunnulle kokaisin
 palautettavat. Tila oli siis aikaisemmin ollut H. Met. U. p. 466.

I. Arv. Handl. I, 15, VII, 18.

Jaakko Abrahaminpojalla läänityksensä, kuten
 vanhempiensa aikoina oli tavallista krunnun
 kartanoita linnavoudeille läänittä. V. 1398

V. Viivoumaa: Kestiijan krun-
 nankartona Suomessa, Hist.
 Ark. XXII, 117 p. 3.

pantiin Jaakko Abrahaminpoika puolestaan Steu-
 bergaan ja siihen kuuluvat Lellaisten ja Josepoin
 talot sekä ^{kuivaiten} "Duiuis" Rymättylän
 jorvari Viberus Kortumalle ohdolla että

"Duiuis" nimisen talon, tarkoi-
 tetaan sille siten Nyköpungin naapurina
 tervistä kullen Arvidson ja Klausen otak-
 vää, jona tässä lopauksessa olisi aiin-
 ikään Steubergaan kuulunut, vaikka
 ylempänä mainittuna Kuivaiten krun-
 na Rymättylässä,
 H. M. U. 1. 473, Arvidson Handl. VII, 2 ja
 rekisteri

tämä luovuttaa tilat lapainn vaadittuessa
 Niissa tuo Duiuis nimisen talon sijasta, jota
 ei asiakirjassa mainita. Laus on otaksunut
 että nimi turvittua Kuivaiten Rymättylässä, july
 Ranssa taas että se on sama kuin Karois Merimas-
 kussa V. 1401 näytlään Steuberga alustiloineen
 vielä allseen Jaakko Abrahaminpojan kassussa

H. M. U. p. 473 Teoksesta
 Frälse Hästen i Finland p. 84 mai-
 nitsee july Ranssa Karvoisten tilan
 Merimassassa edellä mainitussa
 asiakirjassa mainittu Kuivaiten
 Rymättylän tilojen jorvassa a
 Niissa muoktaa alla kirkon k. Vot.
 H. G. Lemberg de piska kl. hist. p. 369.

V. G. Laus Tuiska Riialys Gods out.
 aites p. 191. Vot. Duiuis föj
 Rymätta roku " Arv. Handl. VII, p. 35.

2 july Ranssa: Frälse Hästen
 i Finland, p. 84.

Vot. Jaakko Abrahaminpojan
 kassussa 12 july tontok. jäätvätä
 testamenttia Dept. uusi kassa
 nro 2871, Hist. Ark. XXIII, I, 3, siv.
 255.

Naantalin luostarille joutuneina pysyivät
 Nitten Steuberga ja useimmat ^{penalaisina} Penalaisista
 laista sataa vuotta ja mainitaan luostarin
 tilojen luettelossa vielä v. 1556, josta jälkeen
 ne seuraavana vuonna Vesterasin renessinpo-
 rustella perusteellisesti krummulla. ² Vielä näyt-
 täisi julkana III: n kirjeestä 29 päivältä joulu-
 kuuta 1577 Nittä kun alin ^{Steuberga} kotta tila uudelleen
 läänitety, rakastettaville, kunniallisille
 ja juomalaa pelkääväisille miehuille Naan-
 talin luostarista, "mutta löydy läänitys
 näyttää" vorsiin epäilyttävällä, samuinkin
 kun julkana III jo aikaisemmin, 2 pua tau-
 nuikkunta Samana vuonna, oli lahjoitta-
 nut tilan löydy tilan lihaksiselle lytärd-
 leen Lucretia Gyllenbjelminille, jonka kuol-
 tua se siirtyi ^{lännein} veljelle Julius Gyllenbjelminille
 ja ^{hän} kuoltuaan toiselle pikarelle Sofiaalle se
 hättäin naimisen kautta Pontus de la Gar-
 dieille, kanssa de la Gardie kuolle. Kartanoma-
 myöhemmät vaiheet eivät enää ^{valaise} annettamassa
^{lännein} mainittakoon vaan että se Nittä on
 "lähellä kylää", mutta syrjäistä yleisistä-leistä" ^{tila}
 ollut vakajapaloinen ja ^{lännein} räpsitila, jonka
 edesmenneen Tavastin leski oli vaihtanut ^{hän}
 kunnink Majestetit ja krummulla "ja joka oim-
 miansen on ollut launquostin hoidettavana!
 Mutta meidän on polattava ^{hän} lokaisen kar-
 tanon ensimmäiseen kummettiin omistajaan.
 Jaakko Alrahamin poika Dieru mainitaan ensiker-
 ran Turun liiman vankina, Bo Jooninpojan puo-
 losta" 17 pua helmiik. 1377. Kuten kummettiin, oli ^{hän}
 Bo Jooninpoika jo v. 1371 saanut hallussaan
 Kämnen- ja Viipurin liimat läänineen" ja kun ^{hän}
 näihin paria vuotta myöhemmin tuli lisäksi

V. G. Leimbergin esitystä
 näistä tiloista De jure kl.
 hist. s. 344-424 sekä mainittua
 luostarilidusta luettelossa p. 46 p. 3
 Leimberg De jure kl.
 hist. s. 280.

V. G. Lager: Kaudlingin
 och Upprötter rörande Finl-
 lands kyrkohistoria, 5, s. 11-12.

V. G. Lager: Tuosta uodlas
 gods och ättar, s. 8-9. Lönn-
 berg otaksunkin että Sten-
 bergin koskeva lahjoituskir-
 ja v. 1577 sisältäisi nimen
 Petoluksen ja laskovittain
 Raision, Karvottia, joka
 todellakin 12/1573 oli ludes-
 laan Naantalin luostari-
 le läänitety. De jure kl.
 hist. s. 370 ja 411.

Johan Welleruikin karttaseli-
 tely v. 1730 Naant. ylik. bee
 arkistossa.

H. M. U. s. 363.

H. M. U. s. 340-2

Turunliimain kaikkine siihen kuuluvina
 etuineen sekä Suomen laamannin arvo, voi
 hän todella pyyllä kutsua itseään "Ståu-
 den päälliköksi", jonka vaura edustajella Tu-
 rusta vauraan oli maan ainoissa joutoi paut. N. 347,
 tova. Bofooringojen kuoltua v. 1386 tuli joakko Diekm
 myös Suomessa laamanniksi ja
 hän Turun liiman sekä Bon muuden Suoma-
 laisten omistusten hoitajaksi perillisten las-
 kunn ja kunnustetun väkän myöhemmin
 kuningas Albrechtin perillisten ainoaksi
 oikeaksi holhojaksi saa kaulaan loonityksen
 haltuunsa melkein täydellisellä oikeudella
 ja vallalla. Kuningas lupaa lisäksi hämmä
 apuansa, jos joku uskaltaisi hänen looni-
 tyksiä uhata ja puokausella oikeuden raken-
 taa "harpridejä" eli linnoja Silla varala
etta joku Ståuaiden vundeista tai rahvas
taltoisinaan astaa häneltä mita maita jotka

"Capitaneus de Osterlan-
 de" 29/11 1370-luv. alulla (H. M. U.
 A. 347, Osterlandiarum capi-
 taneus" 29/11. 1380 (H. M. U. A. 380)

hänelle Turun liimaan kuuluvina on annettu
 se ^{niukkojain} vahva kiitto, joka tällä tavalla myyti joutoi Diekm
 ja Albrecht kuningkaan valilla horjui kuitenkin jian
 perustussiaan myöten, sillä jo seuraavassa vuonna
 kun Ruotsin suuret ylimykset ^{turvautumiset} olivat kaikkiaan
 Margareetan ^{apuaan} puolella Albrechtia vastaan ja luovutt-
 Viipuria ja Nyköpungin lukuun ottamatta
 louset hänellä valtakunnan kiinat, oli joakko
 Diekm ^{valuis} Margareetaan yhtymään ja jo
 Nyköpungin 1389 on ^{varaan} hän Margareetan laskun alla
 massassa hänseen liimaa Bofooringojen testamentin
tiintoinensuorainjan vastoitte Maunu Kasella.
Se taimaksiaan hukoc ei tullut sen jepsynäisim-
maaksi, sillä jo ennen kuin hän oli julkisesti
 Margareetan yhtämyydestä laopunut, antoi hän koko
 Bon entisen loonityksen taiman käyri-ikäiseksi
 varttuneelle pojalle Knut Booringalle,
 2 H. M. U. A. 415-16 ja 423

H. M. U. A. 410-12. "Thom
 umom wi them fornaenda
 Jappa at bygga Garfriots aella
 faeste om narre höjwitk -
 man j Osterlandom aella
 almofo wilia konum nokat
 aff tharungia aff thaeu
 landom konum wiist aeru
 til Alro hwt."
 Mitä Suomen rahoiseen tulle
 ei hänelle sen puolelta näyttä
 myt olevan mitään pelättämissä
 sillä niistä lausumista ka-
 nestä joita Suomen kansalaisten
 eniteivät hänestä pyytämään hä
 to laamanniksi kirjessä 29 pui-
 vältä elokuulta 1386. Suomen kuin
^{perun} puospän ja Luomiohopitelin Suosi-
lupasta 10 peltä lokak. 1400. käydet
 2. viltte että hän kansan mielest ä
 oli hyvä ja järkäs mies, joka tiesi
 jo tunti maan tapauksia ja tovat
 sekä oli parhaiten selvillä kan-
 dan rasiutuksista ja käyhyistä,
 joten hän sellaisena oli laoman-
 min loimien loilla joutivampi
 kuin kukaan ulko maan mies,
 oli se sitten ruotsalainen tai
 siviili maista. H. M. U. A. 404, 405-6.

saaden pita vastaan vaan Nauvon pitäjän län-
 riksen kymmenessä vuodessa. Tämän jälkeen H. M. U. N. 450-53
 laskun jaakko Abrahaminpojan vaimonlääkäri Suo.
 mossa ja paria vuotta myöhemmin (natsyy hau) län-
 nivan suuntaa Lyyppäissä. Lyyppä 1398, kuu H. M. U. N. 471.

Hmut Bojopika luovuttaa liimansa ja lääninsä Ma-
 garelalle, määrättä jaakko Abrahaminpojan ta-
 deussakoinni: hänelle taamusta läänityksen ja
 kaavamien arvon. Samana vuonna joutua H. M. U. N. 476; July Ramsay
 hau, kuten ennen on mainittu Stenbergan ja
 Frän Häster, s. 84.

myö muillakin tilojen ja väkää myöhemmin H. M. U. N. 479.
 tapamme hänet jo Lyyppäissä. V. 1405 mainitaan

hän vielä Suomessa, omilla asetuksilla taamusta muon-
 na Raövelin, jossa hänellä jo vsta 1394 laktien oli
 kiinteistöjä. Hänen myöhempiä vaimonsa H. M. U. N. 442; July Ramsay,
 ja kuolinajansa ovat tuntemattomia. Frän Häster s. 84.

Tuon ennen alennone Stenbergan liimaa
 rakennusteikkoja vertaamalla tulleet siihen
 lullakseen, että liiman myöhempiä rakennus-

vaiheet ovat katsottavaa ^{muuttamaan} goottien lyylin kehity-
 väänsään jaksone kuuluu ^{tekninen} suuren ^{edessä} jaakko Abrahaminpojan ^{ajalla} sikiä
 alla yhdistämättä ^{siitä} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa} ^{merkittävät} ^{Stenbergan} ^{sikiä} ^{merkittävien} ^{ette} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa}
 län liimaa ^{herra} ^{himalle} ^{ette} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa} ^{ille} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa}
 muuta ^{ollessaan} ^{liimaa} ^{sen} ^{toisen} ^{rakennusajan} ^{1300-luvun} ^{jälkipuolisko}

Olikangot Bojopikojen aika Suomessa liimojen raken-
 nusaika, jonka vertausta ei tässä suuassa ole, sen jäl-

keen ollut, ja se suurimmalta osalta se rauhantoumu-
 det, jotka aiheutuivat näiden ^{kauppa-} ^{kerkavai-} ^{hampai-} ^{kerkavai-}
 listan luvun kuningasvallan kausen ja kerkonään

sekä saksalaisten seikkailijain t.m.k. vitalivel-
 jisten kaappausretkistä maamme vesillä

siksi leimautuneet länsi ajalle, että olisi merkii-
 lista ellei Stenbergan liimassakin olisi mitään
 taja. Tuon pita kien nimenomaista oikeudesta

Liikkeen ^{edessä} ^{Stenbergan} ^{ajalla} ^{sikiä} ^{merkittävien} ^{ette} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa} ^{ille} ^{suuren} ^{laatta} ^{liimaa}
 sen kerrunulle polauttamisen ja
 jämeen Margareetan toimesta ja
 Naantalin luostarin kiula-
 uuna todennäköisesti, että
 ne eivät enää ole ^{oikeasti} ^{potkua} ^{ot}
 1300-luvulle. Sen sijaan on

liinujen rakentamiseen läänityksensä luoksi,
 jonka Jaakko Abrahaminpoika Albertin kummi...
 haalla tait^{siis} voimme pitää epäilemättömänä, ^{enemmän kuin todennäköisenä} ja jonka käyttämisestä m. m.
 että hän ei jättänyt omaa läänityksensä jo van-
 hentunutta liinaa asianmukaiseen kuntoon ^{1395 - Knut Bonpojalle jätetyt}
 saattamalla. Se seikka että hän luo Steuber-
 "Vartholm" Uudenmaan van-
 tikunnan uusi liina, "Boorg"
 Satakunnassa ja "Vreghdenborg"
 todistavat.

gassa tyytyi sisustamaan ja kaunistamaan
 fuon vanhaan, ja jos hänen aikaisuuksista ^{liinotustoi} t erimaisuus ja puutteellisuus
 dou kannalla puolestutarkoituksessa
 korkeampia vaatimuksia vastamatto-
 man liinassa, eikä rakentanut siinä ^{ja häneenkin rakennuttamassa}
 sulla sen laajasta kun tänä ajankautella
 liinotukset olivat, näyttää riittävästi
 hen tällä tällä paikakunnalla, sen jälkeen
 kun maakunnan hallintokiri oli Turkuun
 keskittynyt, ei enää ollut parolleavaa tra-
 deegista ^{ylälainaksi kuin yleisempiä liike-} merkitystäkin. Istuihan Steuberin
 isäntä itse päällikkönä läheisessä Turun län-
 nassa, joka oli tärkeimpiä ^{hyökkäyksiä} varal-
 taan asianmukaisesti varustettu, ja Steuber-
 gassa nähti kyllä tuo ^{näin ollen} siisistä ^{vanha} seurittu tuo-
 rittori edelleen itämaan vaurio ^{väpimentä} (Atia, jopa
 kokuksen ^{johtajina} vitatilaiva olisikin)
 kelpasi puolustettavaksiin, jos sen laivel-
 mille eisyntä tulova uhkaamaan.

Että Steuberin rannioissa havaiteava
 toinen raparinnuskausi on Jaakko Abrahamin-
 pojan aikainen, en katso olevan epäilyksen alaista.
 Kysymys on vaan siitä voidonko tuota raken-
 nusaikaa ylempänä esitettyjen historiallisen
 tietojen avulla lähemmin määritellä. Se
 kääntö, joka Jaakko Abrahaminpojan aseuassa
 tapahtui v. 1395 oli sitä luokkaa jolloin hänen
 valtaansa entiseen riivon ^{osa} kelpistui (vähäisen
 ja joka saattoi hänet jään ^{osa} vähäistä myöhem-

min etsimään uusia rakentusaloja ulkopuo-
 lella maamme rajojen; oli pitä- luotua, että tus-
 kin voittaa alasta hänen tämän jölestä ryhty-
 seen rakennuskomunin liimalla, jonka hän lä-
 hien hoito ^{myö} (näyttääkin) oleen hänen veljellään Mar-
 tiinilla ja eräänä Olavi Martijonilla ja joka v. 1378
 pantettiin grovarillisiin käsiin. Tämän lisäksi
 ei se sopimus, jonka vallakunnan neuvosto liopua
 Pyyskunta v. 1396 oli tehnyt Margaretan kanssa
 ja joka m. m. sisältä määrää, että liimat
 ja liimoilukset, jotka Albert kuningaan aika-
 na oli rakennettu, olivat hävitettävät, jos ku-
 ningasvalta sen katsoi tarpeelliseksi; oli ollut

T. H. M. U. P. 466.

läläisissä rakennuskomunin kehottava. Viime-
 ne siis pitää jotehkin varmana, että puheen-
 alainen rakennustyö oli suoritetu jaakso Abra-
 haminpojan valvon päivinä. Jo ylempään viitat-
 tiin siihen, että tämän rakennustyön esitelmät
 alla v. 1387 saadun kuninkaallisen liimainrakun-
 tauksuavan aiheuttama, joka lupaa etupäässä
 lausuttuun Bo Jooninpojan läänitysten turvaa-
 mista, koska tässä ei ollut kyrynyksessä uuden
 liiman rakentaminen vaan entisestään löytymään
 korjaaminen. Koska ne rakennustöimet ^(taas) Turun
 liimassa, joiden kanssa Steubergan liiman toisen
 rakennustyön oleminen aikaisemmin asellauet
 yleisyyteen, todennäköisimmin ¹suoritettiin liiman
 huulussa Bo Jooninpojalle, ja hänen ²edustajansa
 Jaakso Orakaininpoika johdolta, ³näyttävät ylempään
 on todennäköistä, että Steubergan liimainrakun-
 tausta ⁴historialliset tiedot ⁵on rakennustöiden ⁶lähti
 1370-luvulla tai 1380-luvun alkupuolella. Tämä ⁷rakun-

liiman uusimman Steubergassa
 Tämän rakennustyön
 saattoi siis loputtaa ystävänsä
 men onolla mainittua vuotta kuin
 sen jälkeen.

huulussa Bo Jooninpojalle, ja hänen ¹edustajansa
 Jaakso Orakaininpoika johdolta, ²näyttävät ylempään
 on todennäköistä, että Steubergan liimainrakun-
 tausta ³historialliset tiedot ⁴on rakennustöiden ⁵lähti
 1370-luvulla tai 1380-luvun alkupuolella. Tämä ⁶rakun-
 tausta ⁷historialliset tiedot ⁸on rakennustöiden ⁹lähti

muistolaisen samanaikaisuus molemmissa liimissa antaa
 nykyisin luonnollisen selityksen siihen että raken-
 nusaine, kilet ja kassikeivi, Steubergassa on samaa kuin Turun liimassa,

viimeksi mainitusta

Sillä se voi olla kuorastaan Turun linnoista tuotua.

Sleubergan entimmäiseen rakennusmuokkaan nähden ei ylempänä esitelyistä historiallisista tiedoista ole sen sijain kärkeänpääsi lähi-väläisestä paatavissa. Tilan ^{vankien} kuminkaan kartanou luonne ^{ja sen} luonne jaärin laajius, jos kohta jo mainittujen tietojen aika-na hajonaisuus, tekee kuitenkin linnan syntyä selitettäväksi, ja kuminkaan kartanouden ~~vankien~~ edellisissä ^{vuosikatoissa} hallinnossa merkitys ^{valtion taloudessa} ja verotusoloissa antaa sille hallinnollistakin merkitystä. Sleubergan nimi, joka ilmeisesti on alkuaan linnan nimitys ja siitä kartanolla periytynyt, tekee selväksi että linna on ollut kartanouden alkuna.

Linnan häviämistä eivät historialliset tiedot myöskään anna mitään muotauksia todisteita. Kartanou vaihtoi jaakko Abrahamin pojau jälkeen antavat kuitenkin viittaukset siihen, että linnaa, joka kartanou jouduttua Naantalin luostarille oli menettänyt kaiken merkityksensä, ei enää jätetty kunnossa ja kenties käytettiin parasosa sen rakennuksesta ja luostarin rakennustensa kareikkylässä ja mikä edelleen sen kirkonkylä Ailoisten tilalle Raisioon. Loput jäivät kai paikkakuntalaisten korjattaviksi karkaisiinsa ja viimeinen hävitys paikkakunnan poika miesten konna ja hirttoiksi.

Tarinat kertovat sen sijaan jotain linnan totaistakin hävityksestä. Jos Sleubergilla oli kerran Viikorian oli tullut, niin kerrotaan, laivoilla ja ruvonnut "Lengisten kohdalla" (Lennun kohden etelä rannalla, lähellä Maskunjoen suuta) kai, kuten toiset sanovat "Napakniran rannasta" (joka suulla) ampuvat linnaa, mutta ampuu linna matalalle vuoreen ^{piikkiä} vastaan, joka muka oli maadaltta (!) muurin ^{siinä} rakaisiksi.

Vrt. V. Voimmaa: Suomalaisia keskiajan tutkimuksia, p. 19-

Vihovin oli suunnan ukko, taisten mukaan "joka sinua"
 tullut neuvomaan viheliästä ampumaa koskeaa.
 sualle ja niin tuli limua jään hävityksi. Tämä
 tarina on kumminkin (sekä) limuaan kaussa-
 ta vielä elävät muistot Markun luostarista, jo-
 ten se sinuitta limua milloin muuten raka-

lammaksi muuttanut luostariksi. Täällä tarinalla Eia. 1. Vrt. Ennen mainittua lehti-
 de san hävityksestä ei ole mitään perustusta to-
 dellisuudesta; se on vaan kansan myöhemmin
 kerronut pelityksen lopettamisen hävityksen se-
 littämisiksi.

Neubergin kertomusta luon-
 t. Muinaisuus. yhd. - bibliot. 1870-75
 s. 23; Suom. Muinaismuistolaji-
 lehti k. III, s. 97.

Siis kuin suunnalla ja läänä onkin aivan
 kohta josta vuorelle voi kiipeämällä
 tavuta. Täälläkin on vuoren alimmalle
 asteelle toista metriä korkeaa jyrkkää mu-
 su. Tätä luonnoistaan harvinaista vuor-
 ta valaisevat lähemmäs läheän jäljentämi-
 ni kuvat —

Vuoren korkeusluokkia olen koetta-
 nut valaista kartanaiheluusta ^{ja profiileista} jst.
 josta korkeusmitat ovat lasketut jokioven
 korkeudesta ylempänä mainitunna jai-
 vana. Jos läänin pohjalla tarkastaa lähem-
 min vuoren päälystä, huomaa, että
 sen kaakkaispää suuostaa kakkeraisen
 penkereen, jonka keskusta on korkein (13,05 m)
 ja reunain korkeus vaihtelee 9,87 ja 12,27 m.
 välillä. Tästä penkerestä on nousu vuoren lael-
 le vielä kymmenjyrkkä ja parhaalla kohdalla
 vakautaa 2,6 m. korkeu. Tästä jyrkänleestä
 ei ole milloinkaan voitu päästä ylös ilman
 keinokeinoja apuna ^{keinokeinoja apuna} kivi-
 aineiden tai muuten keinoja apuna, ellei
 ole luvun jättä lappia, jotka avoaloin si-
 lä näkyvät voivan tavuta. V. 1907 oli Steu-
 bergan Lauritalo alkanut porauttaa bal-
 liota lästä jyrkänleestä rakenteella ole-
 nua kiviinavottoaansa varten, jonka po-
 rustukset nähdään Linnavuoren joki-
 joisjuolella, ja emätinkin kohtasta vuo-
 rista ison kappaleen kartoan ²⁶ m. m. m.
 pilyltä kohdalla (vrt kuv -) ennen ^{kuu} po-
 rausta Nummistiteollisen Toimikunnan
 toimesta saatiin ohjeistys. Tälö tuli
 vuorel ^{atsoveräimen luone} ~~vuorel~~ katsamassa jostain määrin
 muuttamaan ~~luonnetta~~. Tästä noususta
 vuoren laelle tultua ollaankin sen kor-

koinnalla kohdalla, josta on la-
 man laen eteläisellä reunalla, joka
 heti alkaa alata pehki itään että joutui-
 seen ja laskeun muutamain metrin
 päässä kapeaksi rotoksi, minne joutui
 peittäi ruua ja ruohomurui. Täällä
 takana on vuoren laen luonnostaan.
 Siin joleuksi lasainen keskusta, joka
 heti rotkon reunassa taas kohoaa melkein
 laen eteläreunan tasalle. Tästä alkaa vuo-
 ren taso taas laskeutua ensin lasai-
 nerti ja vähäsi määrässä ja edempä-
 nä luoteista jäätä joiin voimallisen-
 min. Täällä vuoren laen luoteispää-
 sä on pitten melkein nelikulmainen
 ja jyrkkäseinäinen ^{syvä} rotka, johonka kaak-
 koisella seinällä teräväänlaisena ^{kallion} jouto-
 roa uloutuu, ja joka purkautuu kapeana
 uomana luoteisen seinänsä keski-
 kohdan lövitse vähäiselle pengermä-
 lle vuoren reunalla. Tämä pengeri on
 kin vuoren laen alalain kohta (9,7 m)
 mutta siinäkin on vuo n. kolmea metriä
 aläämpänä olevalle vuoren juurel-
 le 6 m:n hyppäys. Vuoren laen keski-
 kohdalla käy itään joiin syvänlainen
 rotka, joka ~~on~~ on rakennus toraa läymä
 ja jonka juinta oli ottanut harvaa ruoko-
 nurmea.

Tätä vuorelalla on liunampakapsiva-
 litu vuoren luoteispää. Tämä onkin ollut
 lasoitukseen ehdottomasti joutuiin, sillä
 kypittämällä rakennuksen läime on ylempä-
 mämainittu rotka tullut muodostamaan luon-
 nolisen keuharin rakennuksen pisaan ja rotkon

kapean uoman poikki rakennettu seinä on
 luonnollisella tavalla tullut täydenti-
 miään kalliion vajavaisuutta tällä juu-
 lella. Lisäksi on ransmuksen njoittamisella
 tämä saatu säästetyksi vuoren laamen
 keskusta karskeisesta jikamaaksi. Tämä
 jikamaa oli kuitenkin kuten ^{Kartalla (kuvassa)} ~~asennus~~ ^{piirroksella} ~~asennus~~
^{luonnostaan} ~~asennus~~ ^{seksi epätasainen} ~~asennus~~ ^{siunattu}
^{lähisuunnin} ~~asennus~~ ^{ollut} ~~asennus~~ ^{olevan} ~~asennus~~ ^{terävään}
 naisten rokojen, j urujen ja tyviämyksien ta-
 kia että lähimmät ransmuksista kapea karka
 tämä jistäytyy ennen mainittu kalliion
 itäseinässä oleva rotko. Näitä juuntteet oli-
 vat kuitenkin helposti autteavissa ja se on läät-
 lä toimitettu seuraavalla tavalla, josta el-
 dempana tulee lähimmän puhe. Erityis-
 tä mielenkiintoa herättää kysymys milloin tämä
 vuoren laalle on noustu ja tämäkin kysy-
 myksen selvittämiseen jolaamme edem-
 pänä. Tässä mainittakoon vaon että vuoren
 kaakkoispuolellaakin lövöttiin vuoren
 kiviransmuksen perustus, joka rakennus
 välittömästi on yhtynyt vuoren seinään (B kartalla. siv.-).
 Tämä ^(on) rakennus ^{hainesta} ^{piälle}
 ja jolla rakennustella ^{on} ^{hainesta} ^{piälle}
 on ollut tarkoituksena välittömä liikettä
 vuoren kaakkoispuolelle muodostamalle
 jenzermälle ja onkin ainoa ^{hainesta} ^{piälle}
 jäämis, jossa valaisee itse liivalle nousta.

Liiman tutkimukset. Ennen kuin
 kirjantekijä kesällä 1908 perin pohjaisis-
 ti tutki liiman jäämiänsä, kaivaantla-
 malla ^{seu} perustukset oli niistä
 näkyvissä ainoastaan ^(vuoren laalle) ^{muutamia} ^{yksi-}
 näisiä ^{muurinkatkelmia}, jotka pitlen
 muurasin olevan ^{piä} ^{asia} liiman ^{koillis-}
 ta ^{lähellä} ^{seu} ^{poijista} ^{muurauks-}
 ta ^{kaakosta} ^{valmist-}

lounaisen ulkoseinän keskikohdasta ja
 siihen yhtyvistä kaakkoisen ulkoseinän
 kanssa paralleelisesti kulkuvasta ^{lounaisen ja koivisen ulko-} ~~sisä-~~
 rivästä sekä viikkoon ~~kaltevuudesta~~ ^{muurien}
 yhoistavista valitsimista sen yhtymäkoh-
 dasta viimeppimäisimän ulkoseinän
 kanssa. ^{kuumunakaan rakennus-} Mitään kasvityötä ^{työjättö-}
~~kuivoudesta~~ ja ulottuvaisuudesta ei näiden
 jäännösten perusteella kuitenkaan ollut
 saatavissa. Okulaarisia tarkastuksia
 olivat täällä aipaisemmin toimitaneet
 lektori P. Blumberg (Pittemmin Jalava),
 joka jätti muistoaipaisuuden piirroksensa
 ja kartanaikehuomautuksen Suomen Muinais-
 muistoligistilapselle sen kokouksessa 2 p:nä
 marrask. 1870, myöskin kuumunopikoulunjoht-
 taja K. Kivinen v. 1877 ja lott. H. Pappelyp-
 kivalo v. 1886. Lektor Blumberg kertoo ka-
 vainnoistaan m. m. että rauniot Liuna-
 vuorella ovat „suurempia ja pienem-
 piä (1 kuutiokulma - 1 kuutiokorttelin) ka-
 janaan olevia kiviä, joista useimmat
 vielä toinen toisiinsa yhdistetyt erin-
 omaisen kovetuneeksi kalskilaastilla.
 Paikoittain näygy vielä jäännöksiä
 muureista. Tiiliskiviä löytyy myöskin
 raunioitten seassa. - Aliguolessa vuorta,
 aivan suoran rajalla, on eriskummai-
 nen holvi, tavallisen riihenpesän kal-
 tainen. Se on muurattu kivistä 6 kort-
 telin pituinen, 2 leveyinen ja korkeinen,
 ja on ennen ollut pitempi, mutta pittem-
 min hajotettu." ¹ Kertomusta Seuran seis-
 ta piirustuksissa, jotka Pittemmin ovat juhk-
 laaksi piirretyissä kokonaan ^{eriyttävästi} ~~muurien~~ tulkit-

† Rakenneksestä vuoren juurella
 oli näkyvissä vanha surmattuun ^{muotoon}
 joko reunista esiin pistävät kalli-
 laastilla kiinnitetyt kivet ~~saatavissa~~
 muuriperustuksen alusta ^{oleva il-}
 maista.

† Suom. Muuristuksen johtokunta
 I, s. 21 ja verif. 1870, s. 33.

²⁶
 Suom. Muuristuksen verif. 1870, s. 33.
 vt. P. M. Kivak. II, s. 98-8.

tiina julkaisut Suom. Muinaismuistoyh-
 distyksen Kirjasto- ja Kirjasto-
 löä hän vuorella havaitsemaansa suurin-
 lähtee, jotka ovat samat, mitkä edellä mai-
 nittiin, olleen vieläkin maanpinnalla näky-
 vissä. Samoista piirustuksista selviää et-
 tä hänen olapsumansa kolvi, jossa hänelle
 oli kerrottu ruumiin olleen haudattuna,
 oli ollut vuoren juurella ^{sen} luoteispään
 vuoren laella olevan rotkon, kohdalla, noin 3-4
 m. päässä nykyisen navetan hoituisuur-
 hasta ja on ilmeisesti ollut vuorelta
 pudotellen suurinlohkareen, allaan ^{muo-}
 dostarua ^{antava}, jommoisia läällä on
 allat suunnallakin. K. Kallisen havainnot,
 jotka ovat julkaisutina ylempänä maini-
 tussa Suom. Muinaismuistoyhdistyksen ki-
 rjasto- ja Kirjasto-^{kirjan} asassa, ovat samaan suun-
 taan täyviä ja hän on arvioinut rannioita
 vuorella olleen 8-10 jän leveydellä. Hj. Ap-
 pelgren, joka käynnillänsä läällä teki kaksi
 näköalapiirrosta Linnavuoresta eri puolilta
 sekä asemapiirroksen rannioista, on ha-
 vaitsi, päälli päässä samat ranniot
 vuoren laella, kuin edelliset tutkijat, Myyri-
 sin ranniot rakennuksesta vuoren huol-
 toisjuurella, jotka hänen ammatun kelti-
 kourunsa mukaan olisivat jäämötöksi kall-
 kiuunista?

Siv. 97

²
 Vrt. Hj. Appelgrenin piirrok-
 ksia Valtion Hist. museossa
 hänen muistimateriaaliaan sekä
 Suom. Myhdistyksen Kirjasto-
 kirjassa XII, s. XXX.

Tutkimus paikalla aloitettiin
 vuoren laen keskitasolta, tarkastamalla
 kanyonin päällä oleva turve ja itätisäätöva-
 suo ensin pienillä kirkkaleillä sekä pit-
 telen seuloimalla. Tutkimus aloitettiin kaakoi-
 ssa edeten vähitellen itse ranniota kohti

Tämä muistelu oli karsuttuun tilaan sa-
 miseksi tutkitun poran pirtistä varten
 lämmä itse raunioilla. Tällöin havaittiin, että vu-
 oren pinta ei täällä koskaan ollutkaan siinä ta-
 laineen kuin se päältä näytti. Jo muutamassa
 metriin päässä kaakkoisreunasta oli tasou-
 kashahdella syväne, josta oli huolellis-
 testi korotettu pinnalla kivillä ja kovek-
 kuneella kalkkikiekkalla. Niinikaan oli ^{kohta kartanaiheunalla} (vrt. ~~asennus~~ ^{muurro} siv. -).
 tason lausiosassa kalliosta kaareva ur-
 re, joka oli samaa kalkkikiekkaa täytetty
 ahdattu. Lähemmäksi sillemmiin tavat-
 tua rakennuksen kaakkoisseinää
 lullella havaittiin että kalliun pinnan
 peitti kaartaaltaan yhtenäinen, hielen-
 palasten y. m. kivienmurujen sekainen
 laastikuori, josta oli siinä kova ettei sitä
 mitenkään kahlontu saada muurettua.
 Koska ylempänä mainittu rakennuksen
 seinämän kohdasta ei tällöin vielä ollut
 tietoa ja laastikuoran särkemällä saat-
 toi palata särkevänsä muurin perustuk-
 senkin jätettiin kuori vastaisessa joi-
 koilleen ja siirryttiin tutkimaan poran
 vuoren itäsyryssä ja tasou-^{ulottu-} asti ^{johtu-} ^{u-}
 vassa rotkossa. Täällä olisin kalkkikiekkon
 ja rakennuskivien ^{niiden joukossa aina 0,6 m² kokoisiksi,} ^{peikoin} $\frac{1}{2}$
 metriin paksuudelta. Tämä tutkimus,
 josta sekin aloitettiin alhaalta ylöspäin,
 osatti poran pääasiassa olevan rauonen-
 neistä rakennuksesta vierinyttä. Rotkon
 yläpäässä olivat kivet kuitenkin jo kalkki-
 sealla toisiinsa kiintynyt muodostaen
 yhtenäisen ^{ja rotkon muotoon sovelletun} massan, joka ei enää voinut olla

Satunnaisesti rauniosta vierinyttä. Lähem-
 pi tarkastelu osoitti kuitenkin että kivet oli-
 vat järjestäytyneissä asemassa, että ni-
 lä ei ollut perustettu kalliion asti, vaan rotkon
 pohjassa alkuun peittäneeseen maahan
 sekä että laastin seassa kiviä välissä
 oli muuttua ja kaisneuvoista poroa, jota
 tässä ei voinut olla kysymystä seinän pe-
 rustuksesta vaikkakin tarkoituksella teh-
 dyä työn tuloksesta. Rotkon suu oli
 siis täällä tavalla täytetty, josta vuore-
 lase oli "pikamaa" olisi saatu rakennus-
 sen levyiseksi. Kuten lätän oli saavutettu
 varmuus siitä, että itse rakennus ei ole
 ulottunut mainitun rotkon kohdalle, ryhdyttiin
 särkemään ^{ennen mainittua} laastikuorta ylempään tasolle.
 Täälläin havaittiin että tämä kuori oli rau-
 niosta varissut laastia, joka oli vedes-
 sä liuennutta, yhtynyt maassa oleviin ki-
 viin ja soraan sekä muoostunut yhte-
 näiseksi ^{piirikouaksi} peitteeksi, joka arvatessain
 ilmanvaihdoksen vaikutuksesta oli kum-
 mullunut ja kohonnut ^{alla olevasta} alkuperäisestä
 pikamaasta paikoin ^{10 cm} verran jättäen
 allensa tyhjiä väliä. Vasta tämän kuoran
 alla oli ~~siis~~ lallattu ja osaksi nurjuttu-
 nutkin kalliota peittänyt ^{ohut} maakerros, jota
 lähemmin tarkastellessa taas havaittiin
 kalliion epätasaisuuDET, rotkot ja raot heu-
 leluisesti tilkityiksi pienillä kivillä ja kalkki-
 niellä. Nävi siis läysi selväksi, että kal-
 lion keskiosassa oli tarkoituksella laselettu mu-
 kavaksi pikamaaksi, jota rotkon suuta täytän-
 näällä on saatu n. 100 m² laajuiseksi.

* Täytenivien seassa kalliolaastia
 käytettiin, jotta kivet eivät pui-
 noiltaan vierisi ja tarkoituksella ^{lalle} not-
 köiksi alustettiin

Kun ylemmänä mainittu laastipöytä, joka osaksi peitti rauniohivikonkin, oli jo aiemmin paljastui haakkoisen seinämän ulkoseinän ja seuraava keltainen oli paljastaa kova seinä, jota pitkin pituudesta 5-15 cm vahvuudesta korakerroksista. Kun tässäkin sora oli kutkittu ja siirretty keskitasolle, oli seinä kaissti tila käytetty siitä käytävissä oli. Tämän muoksi oli jätetty siirtää ^{kaivauks} tutkimuksen rakennuksen sisällä olevaan rotkoon, josta ^{sen jalka} ~~siirrettiin~~ ^{sihen oli:} ~~siirrettiin~~ ^{voitua} kutkittua maata seinämiltäkin siirtää. Rotkon pohja oli kuitenkin työssä aluksi hyvin niillä aluksi osatliin aavistakaan ^{kaan} joten siitä kokonaisuudessaan nousi seuralassa pöyhkimyksiä jätettävään korkealle. Muita seiniä paljastettaessa voitiin ke- vuoksi vaan osa irtautuneesta ja tutkimus- tusta sorasta enää löytyä saada, jonka vuoksi oli jätetty heittää sitä osaksi vas- telta alas, mistä se tutkimuksen jatkaj- taja kuitenkin taas luotiin ylös raunioi- ta peittämään.

Kun kaikki rakennuksen jäännökset vuorella oli täten saatu paljastetuksi loka- maalla sen ohella mahdollisimman tarkkoja ~~rakennusta selvittävästä~~ ^{huonoista} ~~Heikoista~~ jatkettiin tutkimusta vuoren juurella, jonne muut määrät rakennuskiviä ja sora oli vuorella vier- anyt joka puolelle vuorta rakennuksen kohdalla. Eteläpuolella rakennusta oli sitä ^{ruusuimma} ~~suuret~~ ~~suuret~~ vuoren jouskaman kohdalla ^{haakkois} ~~haakkois~~ ^{puolella} ~~puolella~~ ^{novetta} ~~novetta~~, jossa m. m. on vielä suuri, hyvin kolmen metrin pi-

tuinen krossa säilynyt muurin korrassa,
 poljapuoli ylös päin kääntyneenä ja nä-
 kövästi koloisiin rakennuksen eteläpuolella.
 Tä (vrt. kuv. -). Muutakin oli paikalla
 olevien rakennusosien välillä, jotka
 yleensä ovat isompia kuin yhden miesten
 nostamia, suuret määrät tiilen soraa
 kalkkikiikkaa ja laastia, ^{Vuimessu mainittu on} joka ^{Britannian}
 kivi maata vasten ja yleensä, niissä vesi
 ja kosteus on siihen asti päässyt, on
 lievennet ja muoortunut yhteenäi.
 Nämä lohkariksi, joissa on tiilen juuria,
 kiviä juuria, keltia, oksia y. m. mitä
 kohdalla on tallunut olemaan. Mah-
 dollisesti on paikalle jo rakennusai-
 kana joku verran kiviä ja laas-
 tiakin jillautunut ja lämmä jätetty
~~ko~~hdalla alleen vetisen notkon läylyllä.
 Si. Samanlaisia oli rakennuspora
 vuoren huipella ~~kuola~~ rakennuksen
 luoteispuolella kohdalla, josta, samoin (vrt. kuv. -)
 kuin pohjoispuolella jita sa-
 mallaan suuret määrät ajettua maan-
 tieporaksi. Vähemmän oli soraa vuoren
 itäpuolella ja läällä pääasiassa rakennus-
 muksen itäpuolella kohdalla (vrt. kuv.).
 Näistä vierimyt rakennuspora käytiin lä-
 vitse ja hienoupi osa jita seulothiin. Viuhdiin
 poljattellin rakennuksen perustus vuoren
 kaakkoispuolella noudattamalla samaa
 menetelmää kuin edellisessä on kerrottu.
 Mainittakoon lopuksi että nimellä tässä ver-
 rataan vaimasta tutkimustyössä oli oivaluse-
 na apuna ylioppilas Sigurd Stenbäck, joka etupää-

Tä valvoi seuloustyön suoritusta.

Liiman päärakennukset. Se rakennus,
 joka ^{on perustukset} tuoran laella kaatiin esille ja jota on joidet-
 tävä liiman varsinaisena päärakennuksena,
 on kornimainen belitkaluainen rakennus,
 jonka alin kerras on jos väliseiniä kaatiin
 jakautunut kolmeen pieneen huoneeseen.
 Rakennuksen asema kalliolla ^{katetaan} selviää ^{asennus-}
^{aikeista} ~~piirust.~~ siv. - ja sen muotoa ja jäännök-
 siä valaisevat läheisiin asemapiirroks
 ja profiilit siv. . Kuten mainituista ^{as-}
 nista nähdään on rakennus ^{pohja-ala nelikulmimäinen, liiman} ~~olttu~~ romu-
 nainen, sillä kaakkoisen ja luoteisen ulko-
 nurkan väli on 21 m, kun vastakkaisien
 seinien nurkkien väli on vaan 17 m. Vastak-
 kaiset seinät eivät myöskään ole olleet yh-
 den kunnolliset eikä niinkään rakennus-
 kulumista huora. On selvä että tällaisia ra-
 kennuksen muoto on ^{suuresta määrän} ~~katumäärän~~ ja
 kovan kalliin rakennus-^{alasta} riippu-
 va. Rakennuksen kornimainen, luoteinen
 ja koillinen ulkoseinät ovat näet sijaitetut
 niin liikkava kalliin viettäviä reunoja kuin
 ikänä on ollut mahdollista, joten rakennus-
 sen ympärillä ^{stailta} puolia ei milloinkaan
 ole voitu päästä kulkemaan. Kaakkoisen
 seinämän jossain määrin uloutaminen
 olisi sen sijaan voinut olla ajateltavissa
 perustamalla seinän pohjoisen ^{pään} ~~pohjois-~~
^{osa} ~~aikeisemmin~~ kerrotun rotkon ~~kolle-~~
 le ja varsiinkin olisi ^{seinän} ~~stela~~ osan ulouta-
 mineen ollut helpompaa. Tämä uloutaminen
 olisi kuitenkin tullut muutoinkin antamaan jika-
 maan vieläkin ^{antamassa}, mutta tarpeim-

jiäniä muotivina jään, että näin ei ole tapahtunut, on ilmeisesti kuitenkin se että rannukselle on tahdottu antaa juhlakaasti hormi-
mainen muoto.

Ne jäämuotit, jotka rakennuksesta vielä ovat jäljellä, eivät ole suuremmita, vain kolaraa kivijalkaa, joka paikoin on kalliota myyjäisen hävitetty. Parhaiten säilyneet on kaakkoispuolella, ^{A-D} joka ulkoreunallaan vielä on 0,3 - 0,5 m:n korkuinen. Kallion korkeusmuutetta seuraten on jäljellä olevan seinämän pohjoispää 2 m alempana kuin sen keskikohalta ja m. 1,2 m. alempana kuin eteläpää, mutta huomattavaa on että seinästä oli vain pohjoispuolella perustus jäljellä. Lounaisesta seinästä A-B:tä oli suuren jäljellä bitareunalla, jolla oli kalliota rotkon syvässä ja syvämmällä seinän keskustaan. Paikoin oli seinä hävitetty aivan kalliota myyjäisen ja sen rija oli havaittavissa voimakkaista, joka oli poistamattomasti luultavasti kalliosta kiinni. Läntisen murhan kohdalla, jossa kallis oli aivan alaston, oli laadittu suuria kappaleita joiden kulunut, ja kuu seinästä tällä kohdalla ei ollut kiviäköön jäljellä ei ollut voinnudella selville saatavissa, miinikäläinen rakennuksen tönnöksi puolelta, ulkoreunasta on ollut. Luoteisesta seinän asemasta päättäneen näyteläisä mainittu murha on ollut hieman jyrkistetty. Muutoin katkaisti kallis lounaisen seinän kohdalla lounaispuolelta siihen ja näin että seinän lounaispuolelta perustus on m. 2,5 m. alempana kuin itäisen jään.

Luoteinen seinä B-C ulottuu kalliion
kanteen usealle haakka ja kääntö-
rotkon poikki, joka täällä jäättää kalliion. Eri-
ten olisin tätä seinää jällellä mainitussa
rotkona ja seinän pohjoispäässä. Sikäläkin jäl-
lellä olevista perustuksista voi päätellä näyt.
Täälläkin seinä eteläosallaan on sen istäkösti
sääntäin kääntö. Kallion seinä, joka se-
ksin kääntö kalliion reunaa myötä, iläin
jaa siitä ulottuu osaksi kalliion vierelle-
ksi, on yleensä kolaisella ^{muualla} kalliopohjalla kuin
muut seinät ja se oli kauttaaltaan selvästi
kova kivillä, jos kohta useissa paikoissa
oli vaan pienet aluskivet jällellä. ↑

Ulkoseinän paksuus on n. 2 à 3 m, lu-
kkaan ottamalla kovanaisen seinän keski-
kohdalla, jonka ~~leveys~~ ^{pyrjä} on kuin pultista-
mit ulospäin ja pohjasta 2,5 m paksuus.
Sisä- ja väli seinistä on ensimmäinen mainit.
~~halka rakennusalue on haaran opalattaman~~
kova seinä E-F, jonka sisäpyrjä
ja rotkonen kalliosta ja ta seinistä kalliion rotkon
puolella on raunioin parhaiten säilyneitä
osia. Koko seinän luonne ja tarkoitus näyt-
ti aluksi selittämättömältä, sillä lisäksi
että vierellä olevan ulkoseinän peitti
yhtenäinen kivikko, joka otti mitään rapa-
muiden välillä näkemästä ja ulkoseinän lä-
män koivispuolella oli sille kaadun sel-
vän siäremässä kautta määrätty. Vas-
ta kuin seinän aiemmin irtouainen, mutta kas-
tin liunneimisen kautta uudesta kiintynyt
kivikko oli poistettu, selvisi ulkoseinän siä-
pyrjä sisäseinänsä kohdalla, ^{on rakennettu} jotka vasta
myöhemmin ja ulkoseinään asti ulottuivat.
Koko seinä, joka on vuoren rotkoa kaakoon

jälle. Mitenkä lujaan alimmaisesta seinä-
 kivet ovat tuohon pohjabetoniin liittyneet,
 näkee jälkellä olevista perustuksista, joista
 kiviä turkin saa irti ilman poran avulla,
 sekä pöytä-muurinrappaleesta, joka lounais-
 seinällä on vieritety alas vuoreen kapeel-
 le. Siinä näet on alimmaisista seinäkiviä
 seurannut osa alusbetonista, osan jäänessä
 paikalleen kalliota. Ulkoseinän perustuk-
 sissa on käytetty yksinomaan harmaa alta ki-
 vettä. Seinäkivet niissä ovat verrattain pieniä
 ja lasakokoisia luomokivisiä, jotka seinän
 jimmassa ovat liimitetyt ^{lasainen kytke ulospäin} ~~betonin~~ ^{saavat verrattain tiivist ja vakiint} ~~laaleksi~~ ja
 rivittäin, josta liimitys on lasista ja huoleellisista. ^{järjestämisestä} Vrt kuv. —

Yhessä kivet toisiinsa
 huolellisesti sovittamalla

Välitayte seinissä on pekakiviä ja laastia.
 Sisa- ja väliseinien alla ei sen sijaan ole tavan-
 laista perustelua kalliota vastaan,
 vaikka tämä näiden kohdalla ^{on} vieläkin epätal-
 taisempaa kuin ulkoseinien kohdalla. Vierusta
 kohdalla on näinä sen sijaan tiiliä käytetty kalliota
 vastaan. Näin huomataan asiainvälisen alla
 seinässä E-F, jonka pohjoisen osan sisäseinän
 pohja on kokonaan tiilistä ja eteläisessäkin
 osassa on kalliota nousunkohdalla alimma
 tiiliä (vrt. k.). Seinässä F-G on rotkon puo-
 lison reuna kalliota vastaan niin ikään tiili-
 tä. Tämän seinän sisäpuolella rotkon ^{iläkulumuksen kohdalla} pohjalla
 kavattiin lisäksi lohkeare ^{tiilistä} ~~katkaisu~~ ^{pienta-}
 muurausta, joka vielä oli koossa ja nähtävästi
 muodostanut ^{osaa} ylempää seinää. Siinä voitii hel-
 västi huomata tiililiimityskin, jossa yksi
 sidos tiili säännöllisesti seurasi kahden
 juoksu tiiltä samassa tiilirivissä. Kun sa-
 man pintaanmuurausten ohella myöskin tu-

vattiin huuri joukko ohueita, fileäpiintalaisia
 kalkkilaustingpalasia, joista osa otettiin talteen
 niin (H. M. L. n:o 5216:11), ovat nämä siinä seinät
 ainakin rotkoon muodostuneen huonon puo-
 lotoimittamisesta valkeiksi rapattuja. Luotei-
 sessa väliseinässä T-H oli myöskin tiellä olei-
 ma kalliota varmaan erittäin pohjan kalleman-
 milla paikoilla. Siitä onustaasta tiilisorvos-
 ta, joka rotkoon pohjalla esiintyi, on päätetty
 väliseinien pintamuurauksessa yläpää-
 väliin runsaasti tiiliä käyttää. Muutoin
 on valti ja väliseinien rapauksessa ^{huo-}
 matteavana pääpiirteenä ette ainastaan
 seinien pinnat ovat näennöllisesti li- ^(vt. kuv.)
 mitelyt ja sisusjärjestelmänsä sekä
 kivia, tiilengalasia ja laastia, muilla
 kiviaine on niistä huonompaa, pinta-
 kivet vaihtelevuutta kokoa ja ^{laumia isommat kasa} sisuskivet
 pienempää kuin uskoseinissä. Sekä ylä-
 jäna maanpinnasta siinä ja väliseinien erilai-
 set rakenteesta ette siinä ette mitään
 näistä seinistä ei ole kiinnitettyä kiini-
 tyksessä uskoseinien kanssa voi vetää sen
 varmaan johdopäätöksen että kaikki siinä
 ja väliseinät ovat myöhempään rakennus-
 ajan jälkeä kuin uskoseinät.

Seiniä ^{uskoseinää} erikoista kivistä ei ole
 millään mahdollisella tavalla eikä on-
 niin luonnollista kuin kaikki si-
 inat ^{ovat} otettu paikalla harrilla.

Jos sitten siirrymme tarkastamaan kappaleen
 ylöstyisensä on meidän ensimmäinen kiinnitetty
 huomiomme siihen ^{käytävään} ovi-
 seinän ja sen ~~toista~~ vieressä olevan
 siinäseinän lävitse viepi huoneeseen H.
 Tämä ^{käytävä} ovi-
 kees vähän vinosti, on ollut kauttaasta ti-
 lipielinen, uskoseinän kohdalla 1/3 ja siinä seinien

kohdalla 1,1 m. leveä. Mainittujen seinien
 rajalla on nim. ollut avoimiksi, jossa ovi on ollut
 ulospäin aukeava. Ulkoseinän kohdalla on
 oviaukon tiilirivestys ^{ainakin alimma} ollut graniitti.
 Jaa kuin sisäseinän kohdalla ja sen sijaan
 että se viimeksi mainitulla osalla löytyy
 suorastaan kalliosta harmaakiviseinän
 yhteydessä tiheen luonnollisesti, näyttää ul-
 komuuriin kohdalla harmaakivimuurin jai-
 koin pistäytyvän tiilirivestysrauhan alle
 tai ^{sen} sisään. Tämä oivitus, joka oli itse jai-
 kolla helposti huomattavissa vaikka sitä ei ole
 helppo kuvata, on mielestäni selitet-
 tävissä vaan siten, että ^{käytävää} oivitus on ulko-
 muihin kohdalla myöhemmin levitetty tai, mikä on luultavampaa,
 koko ^{käytävää} ~~aitta~~ vasta muihin jo valmiina al-
 lesta annaista, kun sen sisämuurin kohdal-
 la oleva ^{ota} sen sijaan on selvästi tehty itse sei-
 nää rakennettaessa. Tiilet ^{käytävään} oivituksen pie-
 lissä olivat nyt muihin muotti otettiin,
 rikkoutuneita, mutta cheitä oli siitä
 koko ^{sen} ~~aitan~~ mitalla sen verran että voi
 huomata tiilien ^{niissä} ~~rajojen~~ alleen samaa kokoa
 kuin rakennuksessa tavatut yleensä. ^{1 kapp.} ~~ku-~~
^{lavan} ~~ku~~ pohja kasteentun kauttaalleen sisään päin ulko-
^{n. 2 m. pituudella} ^{1,5 m.}
 muihin osalla n. 0,50 ja sisämuurin osalla n. 40
 pituudella n. 0,4 m. Onko siinä ulkomuuriin koh-
 dalle ollut porrasaskelaita, niitä ei enää ollut
 kattoa katoavissa, sillä nyt ^{kiivien ymsä.} ~~käytti~~ pohjasta ti-
 len ^{linenun ja kovattunut} ~~palasten~~ ^{halkimiltaan} ~~korkeasta~~ tona. Sisä-
 muihin kohdalla sen sijaan voitii selvästi
 erottua kolme tiilistä porraskaskelta, joissa
^{ytisi} ~~hustatin~~ oli tiilikerras syrjällään, päät ulospäin.
 Näin on asteen korkeus ollut n. 0,15 m. Tällä

Tässä tavatut tiilet ovat
 koulusta luvun
 punaisiksi poltettuja,
 hyviä savainetta ja kasa-
 jyvistä hiikkatekkoa.
 50 kpl mitolusta cheistä
 tiilistä oli 5 kokoa 30x14x10
 cm, ^{32 kpl} 27-29,5x14x9,5-10, 10
 kokoa 28x13-14x9-10,5, 2
 kokoa 27x13x10,7 ja 1 ko-
 noa 26x13x8,5 cm. (Vrt. H.
 M. L. n. 5214:21-22).

Pohdalla on portaanauksellaan ² karemmu.
 kärsi ollut tällöin, vaikkei kukaan ollut
 yleensä oli rikkuneena. Miten kortin käy-
 tä on ollut ja miten katettu, sitä eivät
 mitkään jaksat asota, mutta sitä kukaan
 epäilyttä ette se on ollut hollottu joutui
 hollvi kaiseti on karsunut karsuun jään
 samassa subteessa kuin lattia.

Se huone, johonka kukaan porras vieji,
 on, kuten jo edellisestä on käynyt selville,
 taugen epäsuoraa molemmien, sillä rotkon leivon-
 ta pistäytyvät jyrkät kallioiden ^{hylyt} ~~leivon~~ huone-
 seen sekä luolisteina mätä ette erittäin heli
 portaan alta (vrt. kuv.). Saattoipa aluksi epäi-
 lä onko huone ^{portaan kynnystä alampaa} ~~rotkon jalkaan~~ rotkon voi-
 mit alla käytössä. Rotkon pohjaa torhas-
 taessa täytyi huolehtia tulla siihen käsi-
 tykseen ette näin on ollut laita. Rotkon
 syvin osa oli näet käytetty kivillä ja kalk-
 kilaartilla ja olija pohjalle pari isompaa
 huononkiveäsin paikalleen käytetty jätetty.
 Mutta lämmän kakkilaartikerroksen päällä
 oli kisa n. 10 cm paksuinen ^{tiukon laadon} ~~tiukka~~ ^{huone} ~~huone~~
 kerros, jonka päällä vielä ^{käytetty} ~~huone~~ ^{huone}
 pinnat. Pitkin seinän F-G sisäistä reunaa
 kruski näet huoneen palanut kivi, jonka
 ohella huoneen kaitlisnurkassa ransmei-
 den tällöin alla oli hyvin tällöin pinn-
 lastujakin. Murellakin huoneen pohjalla
 oli osaksi hiiltyneitä, osaksi maanm-
 tä pinnajämiöitä mainitun kikkatavi-
 betonin päällä. ~~Onnako nämä pinnajämiöt~~
^{ovat todennäköisesti kuitenkin välkötystä}
~~kat lattiasta vai suoraan huoneesta jst.~~
~~koska pinnallia oli leikkuu huoneen pohjan tasolta~~
~~lännestä katoksesta, sitä ei enää käy näkemään~~

suuren yleisyydenä mainittu kovaan, Carpaattomeren
della jaatunneen, mutta jatkuvasti

maahottamisesta on oletettava. Kaikista

kopioissa on huoneessa siis ollut lattia
joka mainittu hiikkalavikerros näyttää muodostaneen,
toista metria pyöreystä alampaan, joka lat.

ksa ei koskaan lieue ollut aivan tasainen,
^{matto otettiin}
vaan viettänyt jossain määrin huoneen

luoleista kinnää jään. Etä-porraskalliolta ¹ vrt profilia —
^(kellun välittäjä)

on lajityyppä olla joutunlainen huoneen

perustalle, on luonnollista, mutta tämä

on voinut olla vaikka irtolouhien jumi-

jonas, jonka vuoksi niitä ei enää ollut

jälkiä.

Onko huoneesta ollut kirkossinällä

ikkunata, on kikka, jota ei enää voi var-

muudella ratkaisu, mutta katsoen huoneen

kallion sisäiseen asemaan näyttää mahdol-

liselta että kellarista ei ole ollut. Yhtä epäiltävää

tieloista on, onka niitä koskaan ollut suo-

ranaisista yllätyksiä alakerran mukisiin hu-

meisiin. Huone L, joka on n. 6 m. pitui-

nen ja vaan 2, 5 m. levyinen on kupera-

selkäläisellä kalliolla, joka on toista metria ^{niin jouti, ollut ainakin puoli}

miten paljon

huoneen K:n lattia korkeammalla. Tä-

mainittiin huoneen pohja oli lasotettu kivi-

teillä kalkkilaasti betonilla jossa oli runs-

taasti pieniä kiviä. Samoin on tuo omi-

tuisen huone M asemalla, joka vaatii

sen pohjan olleen lähes 2 m. huoneen

K:n lattia korkeammalla. Sen kohdalla

oleva kallion rötök on varmaan ollut itä-

puolisen kallion pinnalle ^{n tasalle} asti käytetty

ja se tasainen tiililadot ^{läällä} (lavallisen kakkoisista

tiilistä), joka vielä oli jälle kalliopinnal-

la, osoittaa että tässä huoneessa on tämä kalli-

jimmun korkeudella ollut tiililattia ^{Näin} jos
 jollen on
 siis suorakaiteen ylitse huoneen H:n
 ja Li:n ^{sekä K:n M:n} välillä vielä käytössä katonmal-
~~laksi~~ joskin epäiltävää, on tällai-
 sen ylitse H:n ja M:n välillä ollut ^{mittei} hu-
 rastaan mahdollon. Mutta merkittävä on
 ettei edes välisissä huoneissa M:n ja
 Li:n ^{välillä} josta ovat olleet jotakin laealla kor-
 kudella, ollut mitään merkittävä väli-
 ta, vaikka välisissä kalla kohdalla vie-
 lä oli lähes puolen metrin korkeinen.
 Käyttäjien vuoksi todennutuksella
 että kumpaankin viimeksi mainittuun
 huoneeseen on käytetty ylhäältä joi-
 Onko näihin huoneisiin ollut ikku-
 nala, siinä ei ole mitään on kokonaan epä-
 tieloista, sitäkin enemmän kuin kaikki
 mainitut huoneet ovat ^{ilmeisesti} olleet varustettu
 to korvahuoneita, joissa ei varmaankaan ole
 asuttu.

Rakennuksesta auttavat vielä muuta-
 mat irtotaimet löydöt lisävalaistusta.
 Kaakkoispuolella oviaukon eteläpuo-
 lella, lavalla ^{alkuperäisen} ylempänä mainitun kakkilans-
 tigeilleen alla, nähtävästi ylempää ulko-
 muurista muodostavaa kakkilaa koriste-
 tiilistä muodostetua tiilipörsiä, joka ^{olisi} ol-
 si vielä oli kiinteästi hoossa (oli tiilet siinä
 osittain rikkuneena, mutta alkuperäisessä jär-
 jestyksessä paikallaan). Kakkilaman pituus oli ^(Vrt. H. M. L. n. 23-24 5216:23-24)
 n. 1,20 m, siinä käytetyt tiilet kuvan - otos.
 tamaan kokoa ja muotoa. Ilse jrisin muo-
 to, joka piirrettiin sen ollessa kakkilamal-
 tonana maassa, nähdään kuvassa -

Itse frisiä ei voitu ehkää museoon
pelasta, sillä tiilet siinä olivat niin kapp-
rautuneita, että ne koskettamalla sär-
kyivät palasiksi. Nekiin tiilet, jotka säi-
lyivät yläosattuna ehkä, irtautu-
vat jonkun ajan kuluessa tiilleistään.
Samalla kohdalla oli toiseenkin isompi
suurin lohake, jossa oli toivon mukaan kirkko-
ja muotoina tiiliä (vrt. siv). Näyttää siis siltä
että rakennuksen pihapuolella parovissa
on ollut ylempänä suurissa tiilivyöhyke ja
arvatenkin siinä mainittu koristeprisi.

Toiseenkin löydetään ^{antaine} joka rakennukseen sis-
teen ~~antaine~~ mainitsemista, ovat Koivisen
ulkoseinän päältä (areenapöytäkohdalla
(~~h~~) tavattiin kassi n. 10 ja 11 cm pituisia kat-
kelmaa ikkunalyijyjä ja n. 1 run. päässä näis. (H. M. L. n. 5216:6.)
tä luoleeseen saman seinän päältä (areenap.
kohd. k.) kappale n. 2,5 run. pituisista ikku-
nalasia, jonka kummassakin lajissa (H. M. L. n. 5216:5)
on ollut kerran hopeanvärillä viivailta-
vaa ainetta, kenties tulen tai savun vaikut-
uksesta hauraantuneita lasinpiintaa.
Lisäksi löydettiin pihapuolella (kohdalla ~~areenapöytä~~
areenapöytä) pieni kappale oteäpiintais-
ta ikkunalasia, jonka toisessa pinnassa kuu- (H. M. L. n. 5216:4)
tentin näyttää olevan otaksi lasia siinä ulot-
tavia naarmuja. Näitä väkisiä jäännök-
set oikeutetaan ^{ne ovat} oletettavasti rakennuksessa
olleen lyijyjuutteiset lasi-ikkunat, (tielen-
tiin ylempinä ^{vain} asutavissa kerroksissa), joiden
ruutuja muotolta ei kuitenkään (paata johto-
suun) päästöksi tehdä.

Tästä rakennuksesta ovat varmaan myöskin

ensimmäisenä näkemään hahkaamalla ^{muovostetut}
ne ~~hakat~~ hahkukivet, jotka rauniosta löy-
dettiin nyt irtonaisina. Kaakkoisen ulkosei-
män edustalta (kohdalla i asemajunonmu.)
löydettiin 34 cm pituinen, sinin-
läin 15 cm levyinen ja 8 cm paksu hahkakap-
pale josta on isompi hahkupaadosta, jous-
ka loinen reuna ja (kita lähinnä oleva osa) laista

puolelta on hahattu laaiseksi, hahkausurujen
kärjestä joikkipain kiveä ja saman seinän
puolelta löydettiin sininläin ^{lape ja yksi} irallisena kiven
näyttöinen hahkukivi, jonka loinen ^{muoksi} pyrä ja hita
lähinnä oleva reuna laisesta laajasta on ta-

(H. M. L. 5216:25)
+ kuv -

laisiksi hahattu. Tässäkin on hahkausurteis- (H. M. L. 5216:26, ~~hah-~~)
ta, jotka käyvät viistosti hahkaleen pituus-

suuntaan. Hahkaleen laajasta reunassa käy suu-
tala uru, joka sininläin on viistomurteis-
hahattu. Kappale, joka on 12,3 cm pitkä ja sinin-
läin 11,4 cm leveä sekä 3 cm paksu, on vaaleam-
paa (marmorimaisista) kiveä kuin edellisen,
ei näytä olevan kiila-osa. Kappale saman-
laisia vaaleata marmorimaisista kiveä löydettiin
myös raunioin puolelta (H. M. L. 5216:27), mutta siinä
ei näy mitään jälkiä hahkauksesta. Miskä osas-

ta rakennusta nämä kivet ovat koloinen kiila-
mahdollista on että rakennuksessa on ollut portaalit tästä kiveä
tyyli enää voi varmuudella sanoa, mutta laajasta
kaakkoisella seinämällä, johon kappaleiden löytöpaikatkin
paikat kaakkoisella seinämällä auttavat viil-

taukseen. Niiden että kiila-olijat portaalit
Erittäin mielenkiintoinen on täällä löydetty
tällaisista kivistä

hahkukivisen kolvikousoolin löytö! Vuoren lausi- (H. M. L. 5216:36)
(kohdalla i kartalla siv).

juurelta pohjoispuolelta näytettyä löydettiin
kainne vierineiden rakennuskivien ja toran jänkeistä
sinin. viisilokkiseksi hahattu hahkukivi val-
koinen ^{hahkukivien} marmorin (?) kappale, kuvassa - näkyvä
on osa
muotoa, joka tulkittiin kaatuneen muuta seinä
säilyneenä kolvikousoolin. Katteluun myhkyinen
korkeus on 25 ja leveys paksuus 13,3 cm. Sa-

noin kuin edellä mainitut kakkikivut on töms-
 siin ^{hivi} korotettu uurtteisesti niin että uurtelut juok-
 sevat pystysuorassa siivujen suunnassa. Etä-
 kousoli on ~~vakuumuksesta~~ vuorella, sitä
 ei ole mitään epäilystä, ja sen esiintymisen
 yksistään antaa aiheita joku pääalokseen että
 joku liiman kerroksista on ollut katettu
 goottiseen tyyliin tehdyillä ruodeholvilla,
 joka on ollut tavallista useampaa laatua,
 koska ruodekousoolit on jaloumasta ki-
 vertä hauditettu. Lisäksi voidaan jokuun
 suurella varmuudella päätellä että tö-
 msä holvi on ollut luottama yksinomaan
 vakuumuksen peimien, sillä mistään
 jilariin perustuksesta, jonka jos kerralla
 olisi lähtynyt, olisi jilänyt alla huoneen
 k:n poljama, ei tavattu jälkiä. Holviruodet
 ovat epäilemättä myöskin olleet ^{koristeellisesti} propiloiduis-
 ta tiilistä, ja koska muunlaisia propilililiiä
 ei tavattu kuin niistä, joista ylempänä maini-
 tettu friisi on muodostettu ja näiden
 kakkolmia tavattiin jokuun runsaasti
 sekä vakuumuksen sisällä että vuoren
 juurella, etenkin sen lounaispuolella,
 taattaa jiltä ^{oikeat} todennäköisensä, että ruo-
 det ovat juuri ^{toisesta päästä kopioimpi} tiilistä, erittäinkin
 koska lääninen tiilimuoto on juuri holvi-
 ruodeharvella varten kytynyt. Sellainen
 kakkoholvi, josta edellä mainitut jäämiö-
 tel puhuvat, on esittäjässä taattanut olla
 vaan liiman parhassa huoneessa, joka tuskin
 on taattanut olla liiman toisessa kerrok-
 sessa, ^{koska lämä on} joka yhteytensä kautta edellä kerro-
 tujen varastoluoneiden kanssa kellariker-

tekee luultavaksi että tässä kerroksessa,
joka on voinut olla yhtenä ainoana huoneena
on ollut liinan ruuanlaitto- ja arkkipöytä,
jotka isommallekin kokkalaitokselle si-

täksinä E-F on autanut oivallisen pe-
rustuksen. Tämän kerroksen yläpuolel-

la on todennäköisesti ollut se kerras, jon-
ka ^{kokkalaitos} marmorihoito-olaisesta ruochoholuis-

to aikaisemmin oli puhetta ja jossa
varmaankin oli liinan ^{hoitohuone} ~~hoitohuone~~

Siinäkin tässä kerroksessa ^{näyttää olevan} ~~on ollut~~ lyijypuit. ^{Seinän sisäinen} ~~Y~~, johon ^{johtaa} ~~johtaa~~ ^{ovien} ~~ovien~~ ^{yläpuolelta} ~~yläpuolelta~~ ^{maailmasta} ~~maailmasta~~
leiset lasi-ikkunat. Vielä on rakennus- ^{portaalista,} ~~portaalista,~~

ta voitu todeta ^{ainakin} kaksi eri rakennuskautta,
joista jälkimmäiseen on kuulunut ^{ainakin} kellar-

kerroksen sisustus ja siihen ulkosei-
nän lävitse vievä käytävä. Mutta tähän ^{kytkeytyy} ~~kytkeytyy~~ ^{saamme} ~~saamme~~ ^{tilaisuuksia} ~~tilaisuuksia~~
palata myöhemmin.

Siirrymme sitten tarkastamaan
rakennusta vuoren kooskoisjuurella.

Kuten aikaisemmin mainittiin, oli jo toht. Appel-

granille kerrottu että tässä suurimmaksi
osaksi maanpeittämissä kivikossa olisi ollut

muuri hakkin polttoa varten. Minulle ilmeni

tehtiin että siinä olisi tiiliä poltettu, ja siitä

näyttikin että jotain tällaista työtä
paikalla harjoitettu. Kun "nuunista" jo maanpin-

nalta näytti olevan kaksi vaubkaa kalkki-

laastilla muuratua karnaakiviteiniä, jot-

ka ulottuivat jyrkkään kallioteiniään asti
ja joiden välillä oli muurattamat tyvön-

ne, josta jokunen kivankelkka pisti esiin,
ja uusi näin allen näytti muodoltaan joik-

keavan niistä primitiivisistä kalkki- ja
tiilimuurista, joita Varsinais-Suomesta
olin ennen nähnyt, katsoin tarkalleen.
Nessi ryhtyä paikkaa lähemmäs tutki-

maan. Turve poistettiin, ja luthiikkiin tar-
 kastettiin ja sen jälkeen itkkoitettiin ja poistettiin
 lämpömaa seinämiltä sekä nothosta ja tut-
 kettiin se alkua laskoilla että seuroilla. Tä-
 ten paljastui runnis, joka selvästi on torni-
 maisen kivirakennuksen perustus. Jällellä
 oli ^{ainasta} ~~perustus~~ eläimästä seinämästä, siinä-
 västi koko pituudeltaan, ja sisäreunalla
 enintään 50 sekä ulkoreunalla, su jossa seinä
 oli koronan lakin paikoin enemmän särö-
 ty, enintään 30cm. korkeudelle. Pohjoiselta
 seinämästä, jonka kumpaankin reunaan oli
 lämpömaa ja joka vielä oli 0,5-0,9m. kor-
 keuden oli sen sijain itäisen puolelta muurrot-
 tu pois, arvatessain paikalle kiviunsa
 tehtäessä jollain myös itäisen seinämä-
 n ^{miltä} oli pohjia myöten poistettu. Läntisestä
 seinämästä vuorta vastoin oli myöskin siä-
 reuna selvästi havaittavissa. Lisäksi
 oli rakennuksen sisällä ^{harvina} suuria kivilaa-
 toja, jotka varmaan ovat suurostaneet
 rakennuksen lattiaan. Näitä kivilaatoita
 saavoin kuin pohjoisen seinämän sisä-
 man peitti niin. liussa ja yläpuol-
 laan tulen vaikutuksesta haurastuneet
 rakennusosa, jotka piirteä alempana
 uunin pohja ei ole ollut. Tämän vä-
 n. m. siitä että uunia varten oli pohjois-
 seinän keskikohdalla laadettu rivi su-
 ria, siinävästi runniasta kiskottuja
 kiviä, joita ei ollut kaastilla toisiinsa ki-
 nitetty ja jotka ovat suurostaneet uunin
 syrjintä. Tämä työ olisi ollut kokonaan tar-
 peeton, jos uunin tekijöille olisi ollut sei- (Hort kuv. 1)

Näin vieläkin eheä sisäseinä ja rakennus-
 sen pohja korasta vapaana ja selvillä. Tä-
 män ~~muoto~~ suojelevan korakerroksen vuok-
 si eivät ~~eräät~~ rakennuksen seinät yhälvöitäin
 kuin latviakivet allekkaan ^{suurempaa} mitään vahvinta
 tulenpoltosta kärsineet. Se hävitys, joka tässä
 ramiolla on ^{aikansa laatu} ~~tapattu~~ mainittu tiiliuunin
 kautta, on todennäköisesti tapattu vasta
 1800-luvulla, sillä Stenbergin Länsitalon van-
 ha isäntä (^{Bernhard Karlström}) ~~Saunon~~ hymin muistavaansa vankeim-
 pain kertoneen ramiosta olleen paljon hu-
 mattamampia jäämiöksi Saunon kuin
 tiiliuunin toista sihen.

Rakennus, jonka pohja linnavuorosa
 pelviää kartasta. Ho- ja jota löhköuunin va-
 laisevat asemapiirros ja profiilit (kuu-),
 on ollut ulkoa mitaten 6,6 m. leveä ja ulon-
 nut kalliosta ainakin saman verran. Rakennus-
 nuksen sisäinen laajuus on ollut n. 3 X 4,7 m.
 Ulkoseinän paksuus on n. 1,8 m. Rakennus-
 sen paikka on kiinteällä poramaalla, jonka
 vuoksi seinän ^{alustaa} ei ole millään tavoin kei-
 notekaisesti vahvistettu. Perustukset ovat
 voaan lasketut muuntolomun hyminnen esu.
 maan pinnan alle ja pohjan vahvikkeeksi
 on heti alimmissa kivistä löhkö ^{käytetty} runtaas-
 ti kalkilaastia, joka ~~maan soraan hausta~~
 on muodostanut tiinteän betonin. Seiniissä
 ovat pintakivet verrattain tasakokoisia ja
 pintakivien liimitys rivittäistä. Valiläyhte on
 täällä Saunon kuin päärakennuksessa
 kersakiviä ja laastia. Tiiliä ei rakennus-
 sen perustuksessa ole ensinkään käytetty.
 Erityistä huomiota ansaitsee rakennuksen

^{Kyrynyys}
 Linnavuoreen kuluista melkoisesti selvinnyt, mat-
 ta lopullista ratkaisuaan se ei ole saanut, sillä jyr-
 kämme penkereen ja vuoreen laen välillä on myöskin
^{eludollamasti}
 vaatimut maan välittäjän, josta ei enää mitään
 jämsä tavotteu. Tosin voisi ajatella että penkereel-
 lä olisi jyrkänteen hyljettä ollut toinen samau-
 laatuinen torni kuin edellä kerrottu, mutta ^{olla} ^{se}
 huomiioon täällä käytetyn muurien perustamis-
 tovan olisi tässä tapauksessa pitänyt joitakin
 merkkeitä jäämään ^{kallion} ^{penkereen} rotkoihin. Jos siis
 jo täydemmän jäämistön puolelle tekisi tällaisen tor-
 nin olettamisen penkereelläkin päältä värsi,
 tekisi sen suhteellisesti mahdottomaksi se keikka, että
~~toisen puolesta~~ tornit olisi tässä tapauksessa
 olisivat tulleet kovin lähelle toisiaan ja taistelu-
 ta tielle, joten niiden merkitys puolustus ^{patru-} ^{ka-}
 naassa olisi tästä vähentynyt. Tämän vuoksi on toden-
 näköistä että ^{kulun} ~~vuoreen~~ ^{välittömästi}
 penkereltä vuoreen laelle ei ole milloinkaan
 kiinteämpää laitasta ollut kuin juuri se por-
 ras, joka vaaraan tulleissa on helposti voitettu pois.

Tjoka torni ^{pitäisi} ^{olisi} ^{jäljettömiin} ^{havai-}
^{myt!}

Ennen kuin ryhdymme linnun rakennustekniil-
 lisiä kikkajia vertaamalla muihin rakennuksiin, koet-
 tamaan saada selville linnun rakennus-
 korion, on niiden ^{korkealle} ^{kyrynyys} ^{asutta-}
 miseen tärkeitä kyrynyistä veden saannin mah-
 dollisuudesta sekä mainittava rannovista kava-
 tut irttonaiset löydöt. Mitä edessä kyrynyssä
 tulee, siinäkin määrän näyttäisi täällä olla voi-
 keuksia, koska linnavuoren läheltä on sen ohitse
 joki virranut. Jos ottaa huomioon että linnat-
 le on ensimmäinen ja tuhoksin vaara saattanut
 uhata juuri jos joutua on veden saanti täältä
 vaaran aikana ^{kuin} ^{voimut} ^{olla} ^{vaikaa} ^{ellei} ^{mahdo-}

mahdolloukseen. Tällöin vuoksi löytyy edellyttä-
 liimalla olleen turvallisempi vedontaantipain-
 ka vieläkin lökömpänä liimaa. Tällainen
 löytyykin vuoren itäpuolella, Kartalla (Hii. -)
 Elin merkityllä kohdalla. Vuoren ^{aittujen} kärkeä
 seinän kupsella on pieni kaivo, jonka seinät ovat
 harmaista kivistä-ladottuja joka vieläkin, vai-
 ka ränsistyneenä, on käytännössä. Kaivon ystä-
 on ^{sen} seinä ^{mahdottoman} vanhentuneen pohjalla ^{varmaa} joko pään-
 tästä tehdä, mutta jos ottaa huomioon, että ta-
 lou asuin- ja talousrakennukset ovat ^{su. su.} Kartta-
 jen todistuksen mukaan olleet vanhemmista
 ajoista saakka vuoren kaakkaispuolella,
 jossa on kaivoja kyllin, ei tällä kaivolla
 voi olla mitään talon nykyisimmälle
 asutukselle mitään tärkeämpää merkitys-
 tä, joten jo tässä paikassa on viittaus sen van-
 huuteen. Nimitys "liimalohde" jota kaivosta
 vieläkin käytetään, ^{myöskin} tulee sen liunamaisuu-
 si ja tätä mahdollisuutta ei mielestäni mikään
 paikka vastusta. Pää vastoin on kaivo tässä ollut
 sekä lähellä että verrattain hyvänä kojoissa,
 paikka, joka liimalla ei ole ollut ilman kaivostakin
 merkitystä ja joka edelleen tukee todennäköi-
 syyttä sen liunamaisuudesta.

Irttonaisista löydöistä (V. H. M. luet-
 n. 1858:6 ja 5216:1-45; Satakunnan mu-
 seon luetl. III.) on edellisessä mainittu laskun-
 mat itse rakennuksia valaisevat. Näihin voi-
 daan lisätä kaksi pientä kalkkikiven kappaa-
 lta, jotka löydettiin siuntorini kohdalla
 maanpinnalta. Nämä ovat molemmat Sa- / V. H. M. luetl. 5216: 41].
 maan kiviainetta ja voivat olla samasta kappaa-
 laestakin, vaikka eivät ole yhteen soveltuvia.

sekä 3 ohutta rautakiskoa, joista kahdessa
(5216:39)
on naulan reikä tornista vuoren kaaksois-
sivulla. Viista-lukunumeron alla, kirkon
kirkonkivien ^{yltävähän} ~~sekä~~ alkuperäisen muoto ^{kuin} alla-lar-
kointus enää ole määrättyissä.

Tulen ottoon kuuluvien kiviin voitteen
lusea se grütkiven polaus (5216:7), joka tavat-
tiin päärakennuksen kirkon ulkonurmin ulko-
sivulta (kohdalla n asemapiirroksessa siv.).
ja runon lähteisiin se eläimien, joita esiin-
tyi päärakennuksen eteläisen kulumuksen
ulkosivulta (asemapiir. siv. kohdalla), rotokasta
vuoren itäosassa (d kartalla siv. -). vuo-
ren pohjoissivulla (c kartalla siv. -). Sekä
tornin perustuksista vuoren kaaksois-sivul-
la. Epämääräisestä kivestä on se pieni kirkonkivi
kirkonkivestä ^(5216:7) ~~aiemmin~~, joka tavattiin samalla koh-
dalla kuin ylempänä mainittu grütkivi.

Talteen on kirkonkivi otettu näytteitä luostis-
la eri paikallista (1858:6 ja 5216:113, 19, 28, 34), kuonan,
ja muunlastuja kuonan k koiriskulusta, sekä
jollain tavalla ja erilaisia kivenkirjoitusta
(5216:113, 14, 33 ja 40) ⁸⁾ päärakennuksen ~~siinä~~,
sen kirkonkivellä ja pohjoiskulman kohdalla,
vuoren kirkonkivellä ja porrastornin pe-
rustuksista.

Ylimmäkseen ovat irtotouarit löydetty kirkon-
kiviin. Tämä kivi näyttää ^{viittaavan} ~~otettavan~~
^{sihen} että kivi ei ole saanut alkunsa loppua
vaan on jätetty paikalleen ^{vähitellen} (rauttyräänä,
jollain kaikki kehoitettu aines siitä on voitu
perin pohjiin pois kulettua. Sekin, mitä näit-
tämättömästi on raunioon jäänyt, on jää-
nyt pilsäin kalliolle, jonka luvut ja vesiovat

julkaksi lukusess. Vuoren juurille kerty-
neet ainekset ovat taas pikojen kuluessa
vedetty ^{rahoille ja} ~~rahoille~~ ja rakennuksiin kes-
valliset kivet on käytetty paikka kuntalais-
ten tarpeisiin! Se mitä talonin talteen otettiin
on sittemmin leivä tietämättömille hävinnyt.

Tästä ^{m. m.} kertoo lehtori
Blumberg ^{m. m.} ensimmäisissä
muistelmissaan ^{muistelmissaan}
kesäkuusta 1870 ¹⁸⁷⁰
Eran talossa ^{asuneen}
vanhan ukon ^{kielto} kertomuksen
m. m. Neuraavaa: Rauni-
ta löytyi muutamia vuosi-
nytkursua silleen (harko-
~~amettiin v. 1870~~) paljon enen-
män jäännöksiä, mutta
niitä on hajotettu: vuorel-
ta on vieritetty alas äärettö-
män paljon torvia, jota vedet-
tiin pellolle ja ruostu-
ttiin isän aikoina tuottiin
pieltä T härän huoruan
tiiliskiviä jotka olivat kovia
kun rauta niin etteivät
menneet rikki vaikka niitä
kallista vastaan heitti.
(Suomen Muinaismuistoyhdistyksen
Bibliot. 1870-75 s. 23-6); Suom.
Myhd: = Aikakk. III, s. -

E. Lehtori Blumberg mu-
istee (l. c.) m. m. talon-
piian kieltä löytäneen
kultapalasen jonka eräs
rattumies sai häueltä kah-
della kuolalla.